

KERKENBELEIDSPLAN
GEMEENTE TERVUREN

1 SEPTEMBER 2025

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL.....	2
INLEIDING	4
1. SITUERING KERKGEBOUWEN	5
2. FICHE PER KERKGEBOUW	6
2.1. Sint-Pauluskerk in Vossem	6
2.1.1. Identificatie	6
Beschrijving	7
2.1.2. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	14
Recreatie	15
2.1.3. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	16
2.2. Sint-Jan-Evangelist in Tervuren	17
2.2.1. Identificatie	17
2.2.2. Beschrijving	18
Interieur	19
2.2.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	24
Recreatie	25
2.2.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	25
2.3. Sint-Hubertuskapel in Tervuren	26
2.3.1. Identificatie	26
2.3.2. Beschrijving	27
2.3.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	31
Recreatie	31
2.3.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	31
2.4. Sint-Katharinakerk in Duisburg	33
2.4.1. Identificatie	33
2.4.2. Beschrijving	34
2.4.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	42

Recreatie	43
2.4.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	43
2.5. Sint-Jozefkerk in Moorsel	45
2.5.1. Identificatie	45
2.5.2. Beschrijving	46
2.5.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	49
Recreatie	49
2.5.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	49
2.6. Onze-Lieve-Vrouw-ter-Nood kapel te Duisburg	51
2.6.1. Identificatie	51
Beschrijving	52
2.6.2. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	54
2.6.3. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	55
3. NAAR EEN TOEKOMSTVISIE.....	56
3.1. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie	56
3.2. Plan van aanpak: hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht	58
BESLUIT.....	59

INLEIDING

Dit kerkenbeleidsplan omvat volgende gebouwen voor de rooms-katholieke eredienst op het grondgebied van de gemeente Tervuren:

- Sint-Katharinakerk, Kerkplaats 14A, 3080 Duisburg (Tervuren)
- Sint-Pauluskerk, Dorpsstraat, 3080 Vossem (Tervuren)
- Sint-Jan Evangelistkerk, Kerkstraat, 3080 Tervuren
- Sint-Jozefskerk, Moorselstraat 203, 3080 Moorsel (Tervuren)
- Sint-Hubertuskapel, Kastanjedreef 23, 3080 Tervuren
- Onze-Lieve-Vrouw-ter-Nood-kapel, IJzerstraat/Bekestraat, 3080 Tervuren

Dit kerkenbeleidsplan kwam tot stand in samenspraak met het centraal kerkbestuur, de parochies van de respectievelijke kerken en de gemeente Tervuren. De Parochiefederatie Tervuren omvat de parochies Sint-Jan Evangelist - Tervuren, Sint-Jozef - Moorsel, Sint-Katharina - Duisburg en Sint-Paulus - Vossem. Binnen afzienbare tijd vormen deze samen de Pastorale Zone Tervuren.

Het werd vervolgens goedgekeurd:

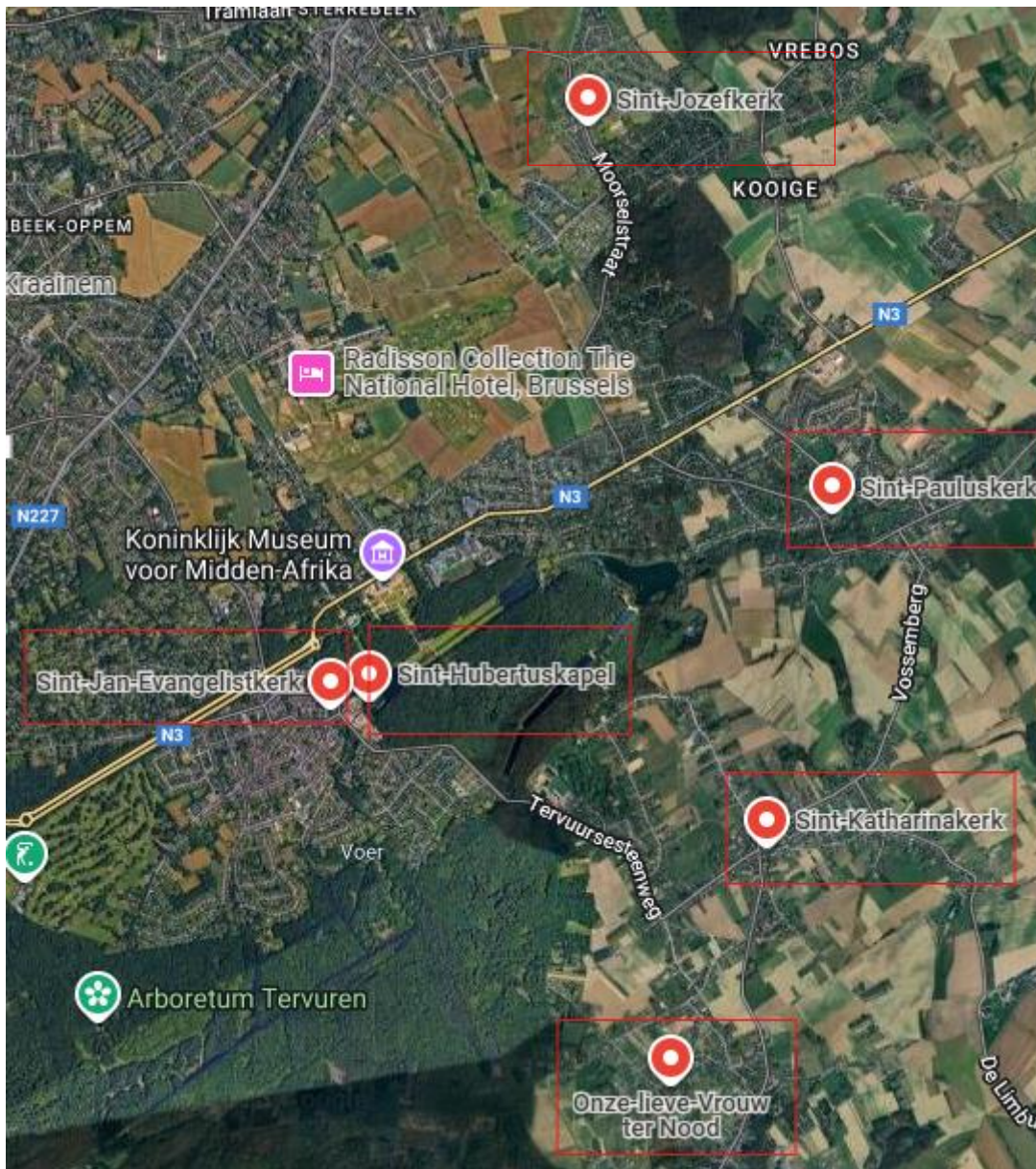
- door de bisschop van het aartsbisdom Mechelen-Brussel op 27 november 2025;
- door de gemeenteraad van de gemeente Tervuren op 18 december 2025.

In dit kerkenbeleidsplan worden allereerst de betrokken kerkgebouwen ruimtelijk gesitueerd. Vervolgens volgt een bespreking van elke kerk afzonderlijk. Aan bod komen een beschrijving, een situering in de ruimtelijke omgeving en een beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie. Aan het einde van dit document is er een overzichtstabel opgenomen met de genomen opties (per kerk), de visie die hieraan ten grondslag ligt en het traject dat is of zal worden opgestart om deze toekomstige invulling te realiseren.

Handtekening bisdom

Handtekening gemeente

1. SITUERING KERKGEBOUWEN

1. Sint-Pauluskerk, Dorpsstraat, 3080 Vossem
2. Sint-Jan-Evangelistkerk, Kerkstraat, 3080 Tervuren
3. Sint-Hubertuskapel, Kastanjedreef 23, 3080 Tervuren
4. Sint-Katharinakerk, Kerkplaats 14A, 3080 Tervuren
5. Sint-Jozefkerk, Moorselstraat 203, 3080 Tervuren
6. Onze-Lieve-Vrouw-ter-Nood-kerk, Ijzerstraat/Bekestraat, 3080 Tervuren

2. FICHE PER KERKGEBOUW

2.1. Sint-Pauluskerk in Vossem

2.1.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Sint-Paulus

Geografische ligging

- Dorpsstraat, 3080 Vossem
- Provincie: Vlaams-Brabant

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Aartsbisdom Mechelen-Brussel
- Dekenaat of Regio: Pastorale regio Leuven
- Parochie: Parochie Sint-Paulus, Vossem

Eigenaar: lokaal bestuur Tervuren

Bescherming(en)/vastgesteld

object Sint-Pauluskerk

bescherming | statuut Monument 18/09/1981

ID inventaris OE 42804

<https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/42804>

deel van beschermd dorpsgezicht Dorpskom Vossem met Voervallei:

<https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/306519>

huidige functie: Kerk

Beschrijving

Voor een volledig overzicht van de kerk en haar historiek verwijzen wij naar het beheersplan dat ter inzage ligt bij lokaal bestuur Tervuren.

Ook via <https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/42804> is een uitgebreid overzicht van het gebouw en de inhoud te vinden (onderstaande beschrijving is hierop gebaseerd). Ook via open kerken is er heel wat informatie te vinden:

<https://openchurches.eu/nl-eu/gebouwen/sint-paulus-tervuren> .

Georiënteerde driebeukige kerk uitgevoerd in een typerende Maasromaanse stijl en opklimmend tot het einde van de 12de en het begin van de 13de eeuw, met grondige aanpassingen op het einde van de 17de en in het begin van de 18de eeuw. De kerk met omringend kerkhof, op zijn beurt omgeven door een muur van kalkzandsteen, is ingeplant op een lichte verhevenheid in het dorpscentrum ten noorden van de Voer. Het kerkhof is vandaag buiten gebruik; ten noorden van de kerk bleef één grafmonument op zijn oorspronkelijke plaats behouden, een aantal oude grafstèles werden tegen de westgevel geplaatst. Het kerkhof is toegankelijk via een ijzeren hek in de westzijde van de ommuring. De vaasbekroning van de bakstenen hekpijlers, nog zichtbaar op oude prentkaarten is inmiddels verdwenen.

Historiek

De parochie Vossem is vermoedelijk ontstaan als een afhankelijkheid van de Sint-Lambertusparochie van Leefdaal als moederkerk en behoorde toe aan de abdij van Affligem. J. Verbesselt laat de stichting als villakerk door de plaatselijke vrije domeinheren, de van Vossem's, opklimmen tot de 10de of het begin van de 11de eeuw. Voortgaande op een oorkonde van 1236 werd Vossem een zelfstandige parochie in het begin van de 13de eeuw, maar de abdij van Affligem behield de parochierechten.

Over de oorsprong en de bouw van de kerk zijn er tot vandaag zo goed als geen gegevens voorhanden. Onderzoek destijds uitgevoerd door professor R. Lemaire in het kader van de restauratie, zou erop wijzen dat de kerk gebouwd werd omstreeks 1200; ze had vermoedelijk een basilicale opstand, waarbij de hogere middenbeuk geflankeerd werd door lagere zijbeuken, aan de westzijde voorafgegaan door een vierkante toren. In het begin van de 13de eeuw, werden hieraan een koor met halfronde apsis en de flankerende noordelijke sacristie toegevoegd. De kerkruimte was toegankelijk via twee deuren, één in de noordelijke en één in de zuidelijke muur; de eerste werd ook lijkenpoort genoemd omdat hierlangs de lijken de kerk na de begrafenisdienst werden weggebracht om te worden begraven op het kerkhof; deze poort bleef tot vandaag bewaard.

Het geheel werd opgetrokken in de Maasromaanse stijl; kenmerkend voor deze stijl zijn het gebruik van lokale materialen, het gesloten karakter van de toren, het ontbreken van een transept, het driebeukige schip met kleine vensters en de toegangen in de zijbeuken.

Het uitzicht van de kerk onderging een grondige wijziging ten gevolge van een bouwcampagne in de periode 1695-1715 ten tijde van Maximiliaan Snel die pastoor van Vossem was in de tijdsspanne 1687-1721. Toen werd onder meer de basilicale opstand met lagere zijbeuken aangepast, de zijbeuken werden verhoogd waardoor midden- en zijbeuken onder één dak kwamen. Om het schip te verlichten werden grotere en gedrukte korbboogvensters in de zijbeuken ingebracht ter vervanging van de kleine romaanse rondboogvensters. Deze zijn nog gedeeltelijk zichtbaar en verraden de eerdere gevelindeling in vijf traveeën. Nieuwe gewelven werden aangebracht in koor en schip, respectievelijk in '1695' en '1715', zie datering in de gordelbogen. Het interieur werd witgepleisterd waardoor de middeleeuwse muurschilderingen aan het oog werden onttrokken. De toren werd verhoogd en voorzien van een nieuw inkomportaal met gedateerde makelaar '1699', waardoor de ingangen in de zijbeuken overbodig werden en de zuidelijke werd dichtgemetseld, zie bewaarde bouwsporen. Op het einde van de 18de eeuw werd de zuidelijke sacristie gebouwd en de noordelijke zijbeuk in westelijke richting verlengd. Tijdens de Franse Revolutie werd de kerk gesloten voor de eredienst en gebruikt voor andere doeleinden. Wanneer ze in 1802 opnieuw aan de eredienst werd geschonken was het gebouw sterk vervallen; ten tijde van pastoor Vandervelpen, meer bepaald in de periode 1822-1829, werd de kerk hersteld.

In de periode 1968-1975 werd het geheel onder toezicht van R. Lemaire gerestaureerd met accentuering van de romaanse elementen; de gelijktijdig ontdekte 13de-eeuwse muurschilderingen in het koor werden in de periode 1994-1997 gerestaureerd waarbij de lacunes werden aangevuld met hedendaagse portretschilderingen door Koen Broucke.

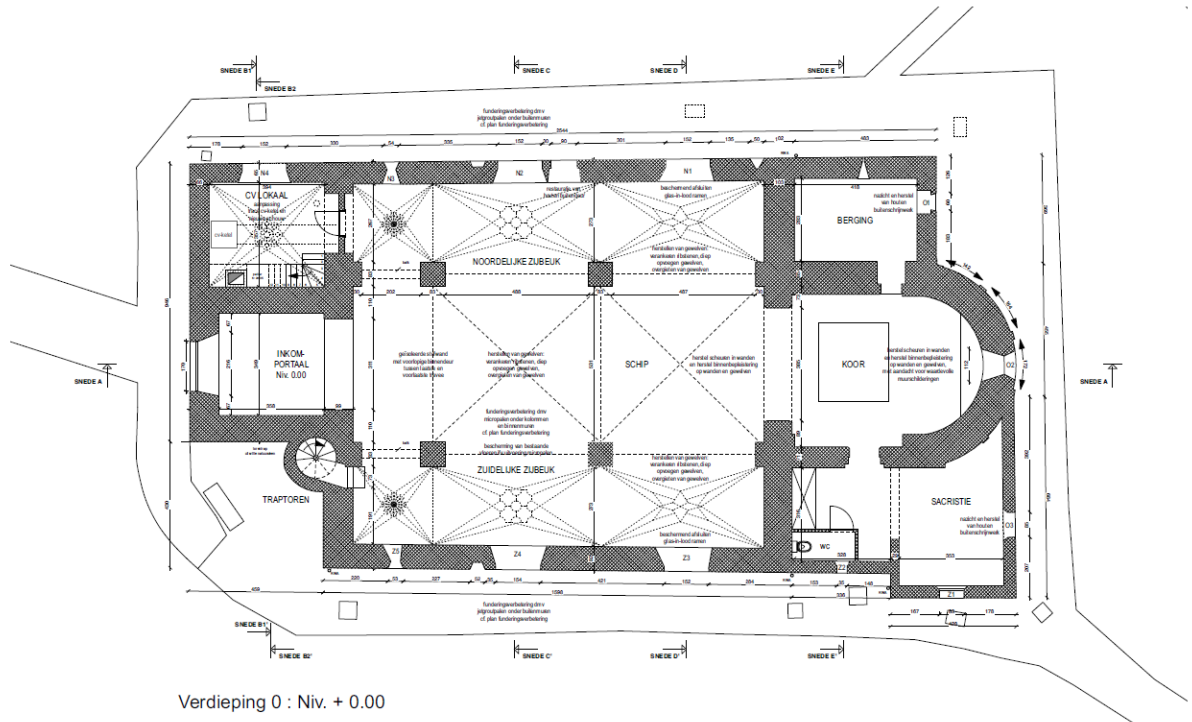
Schilderkunst. Fragmentarische resten van zowel romaanse als gotische muurschilderingen in het koor, gerestaureerd in 1995-1997, bovenaan aangevuld met vijf hedendaagse portretschilderingen van Koen Broucke. 17de-eeuws schilderij 'Bekering van Paulus op weg naar Damascus', afkomstig van het bij de restauratie van 1965-1975 verwijderde hoofdaltaar.

Beeldhouwwerk. Eikenhouten beeld van Sint-Paulus, 1460-1480.

Meubilair. Noordelijk zijaltaar in barokstijl, toegewijd aan Onze-Lieve-Vrouw, gemarmerd hout, circa 1640, met gekleed Mariabeeld met Kind; zuidelijk zijaltaar in barokstijl, toegewijd aan het Heilig Kruis, gemarmerd hout, gedateerd 1640, met 17de-eeuws schilderij 'Jezus ontmoet Veronica'. 18de-eeuws meubilair in eik als communiebank, preekstoel, biechtstoelen in Lodewijk XV-stijl.

Eikenhouten reliekkast gewijd aan het Heilig Kruis, eind 17de of begin 18de eeuw. Orgel, Lodewijk XV-stijl, eik, derde kwart 18de eeuw. Hardstenen doopvont en diverse grafstenen. Op het *kerkhof*, ten noorden van de kerk, bleef een 19de-eeuws *grafmonument* (Jan-Baptiste Langrand † 1864) in neoclassicistische stijl bewaard; het betreft een cippe van blauwe hardsteen met omringend ijzeren hek.

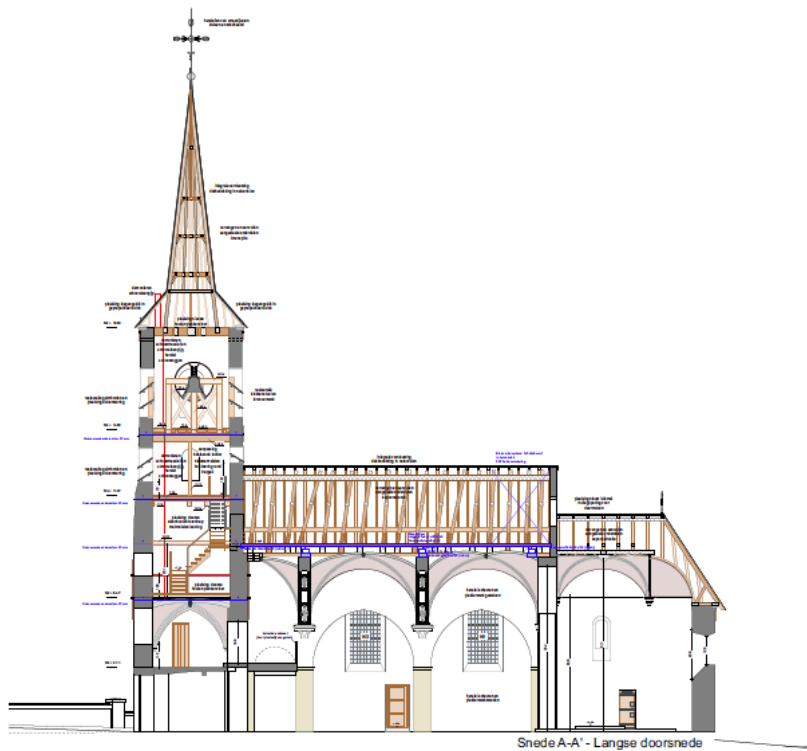
a) **Gebouw en architecturale mogelijkheden**

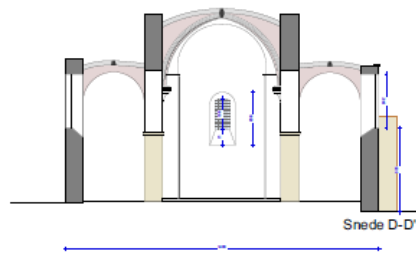
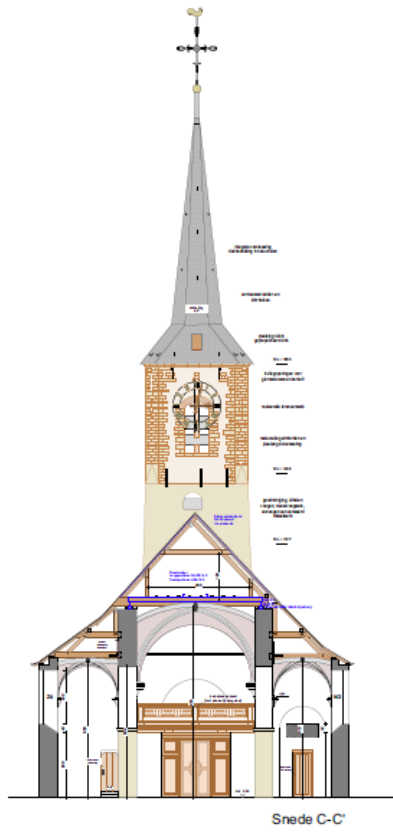
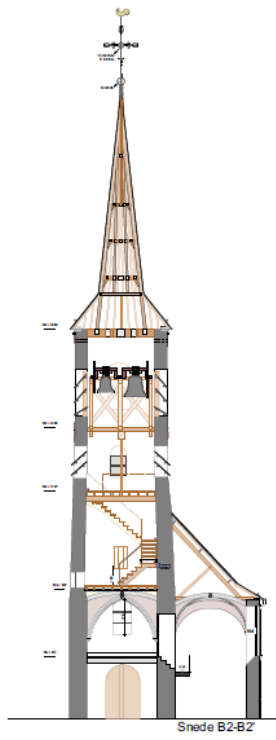
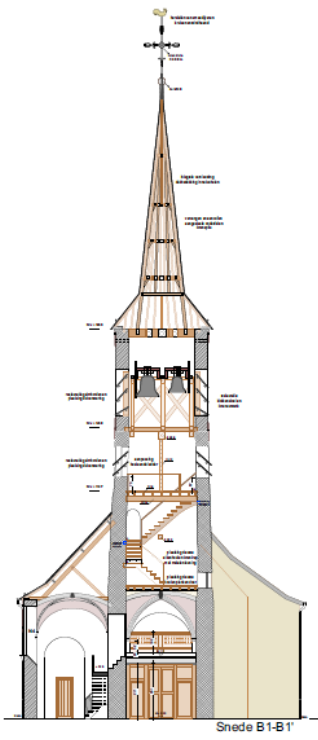

Stúdio Roma bv
SINT-PAULUSKERK VOSSEM

GELIJKVLOERS
NEUWETOESTAND 1100 augustus 2024 NT01/01

grondplan

Snedes

Oppervlakte

- De kerk staat solitair op een grasveld. De toegangsweg bestaat uit een beschermd pad in kasseien, wat de toegankelijkheid van het gebouw beperkt.
- Het gelijkvloers heeft een oppervlakte van ongeveer 350 m².
- Aantal zitplaatsen: 200
- Er zijn een aantal ruimtes die afgescheiden zijn van de grote ruimte in het schip:
 - o Het inkomportaal
 - o Het cv-lokaal waar zich ook de trap naar het oksaal bevindt
 - o De berging naast het koor
 - o De sacristie met sanitair
 - o Het oksaal met beschermd orgel.
 - o De zolders, bereikbaar via een smalle wenteltrap in de traptoren.

Deze ruimtes zijn beperkt in oppervlakte.

- De ondergrond van de kerk is instabiel. Daarom wordt ze in de huidige restauratieronde op groutpalen gezet. Uitbreiding van het volume is, omwille van de slechte ondergrond, niet aangewezen.
- Compartimentering zou, naar analogie met andere kerken, mogelijk zijn door het plaatsen van (glazen) wanden in het schip, tussen de steunpijlers. Omwille van de beperkte oppervlakte van het schip, is het de vraag of dit wenselijk is.
- Er werd nog geen bestemmingsprofiel opgemaakt voor de kerk.

Voorzieningen

Sanitair	JA, in de sacristie. 1 wc met wasbak, niet toegankelijk voor rolstoelgebruikers (te klein en enkel bereikbaar via het koor, dat hoger ligt dan het schip)
Verwarming	JA, in restauratie, gas
Verlichting	JA
Keukenvoorzieningen	Nee
Audiosysteem	JA
Beeldscherm(en)	Nee
Rolstoeltoegankelijkheid	Moeilijk omwille van de toegangsweg in kasseien. Binnenin ligt het koor hoger dan het schip. Recent werd de stoep ter hoogte van de kerk voorzien van een rolstoelvriendelijke op- en afrijboord.
Diefstal- en brandbeveiliging	JA, toegankelijkheid en beelden
Bliksembeveiliging	JA
Gsm-operatoren	Nee

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen

Zonnepanelen (en batterijen)	Nee, volgens de zonnekaart Vlaanderen is het gebouw ideaal gelegen voor zonnepanelen. Deze zijn echter niet voorzien in de huidige restauratieronde.
Regenwateropvang	Nee
Dakisolatie	Nee
Groendak	Nee
Warmtepomp	Nee
Warmtenet	Nee
Windenergie	Nee
Aquathermie	Nee

Biodiversiteit

- Vleermuizen: in de huidige restauratieronde zijn vliegopeningen voorzien voor vleermuizen.
- Uilen: in de huidige uilenkast huizen kerkuilen. Er zal een nieuwe uilenkast voorzien worden in de toren.

Bouwfysische toestand

De Sint-Pauluskerk wordt momenteel gerestaureerd onder de oproep Kleine totaalprojecten (dakrestauraties en stabiliteitswerken) - 2022-2024 - Restauratie daken en stabiliteitswerken. Startdatum: 4 augustus 2025. De werken zullen zo'n 2 jaar duren. Deze restauratie was dringend nodig omwille van de instabiele ondergrond waarop de kerk staat. Verschillende scheuren wezen op een gestage verzakking van de kerk. Daarnaast is er een grondige restauratie van het steenwerk en de daken nodig. Binnenin zal het pleisterwerk hersteld worden.

Daarnaast werden er in het verleden al verschillende onderzoeken uitgevoerd waarvoor eveneens een premie werd aangevraagd en bekomen:

- Behandeling van de klopper:
 - o Aanvraag premie: 12/04/2019
 - o Goedkeuring: 30/07/2019
 - o Uitbetaling: 08/09/2021
 - o Erfgoedpremie
- Vooronderzoek stabiliteit en georadar:
 - o Aanvraag premie: 09/06/2021
 - o Goedkeuring: 18/08/2021
 - o Uitbetaling: 13/06/2022
 - o Onderzoekspremie

- Restauratie inkomdeur:
 - o Aanvraag premie: 20/12/2021
 - o Goedkeuring: 16/02/2022
 - o Uitbetaling: 31/05/2023
 - o Erfgoedpremie

Het gebouw heeft een goedgekeurd beheersplan en er wordt een onderhoudslogboek bijgehouden. Het gebouw is aangesloten bij Monumentenwacht.

De meest recente inspectie van Monumentenwacht betrof het interieur (rapport 21530/2025/I). Deze werd voor de start van de restauratie uitgevoerd om een beeld te krijgen van de aantasting van het interieur en de manier waarop de interieurelementen geconserveerd moeten worden tijdens de restauratie.

Financiële gegevens

- Geplande investeringen

Jaar	Werken aan de parochiekerk	Budget	Uitvoering
2025-2027	Dakrestauratie en stabiliteitswerken	1.975.099,44 euro (incl. btw)	In uitvoering
2026	Bestrijding grote klopper in interieurelementen	?	2026

- Gewenste investeringen

Restauratie van het orgel: Graindorge, Lodewijk XV-stijl, eik, derde kwart 18de eeuw. Het orgel is in slechte staat en zou na de restauratie van de volledige kerk best gerestaureerd worden.

2.1.2. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Een strategisch vastgoedplan van alle gebouwen van de gemeente, is in opmaak.

De kerk maakt deel uit van de beschermde dorpskom Vossem met Voervallei:

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/306519> :

Het dorpsgezicht van Vossem omvat zowel het landelijke gebied rondom de rivier Voer met op het einde van de waterweg een [watermolen](#) met molenaarswoning uit 1755, als de woonkern gevormd door het Dorpsplein met [Sint-Pauluskerk](#) waar de 18de-eeuwse [Herberg In het Canon](#) en [Afspanning In de Posthoorn](#) nog restanten zijn van de historische bebouwing. Beeldbepalend voor het centrum is verder het 19de-eeuwse [Huis De Smeth](#) met een uitgestrekte omhaagde tuin. Deze reikt tot aan de Voer; de daarachter liggende tuin van de pastorie eveneens. Zij vormen een integrerend deel van de Voervallei, die de determinerende landschappelijke component is van dit dorpsgezicht. De overbegroeiing van populieren vormt als het ware een doorzichtig scherm ten zuiden van de dorpskern.

Tevens werd de configuratie van het stratennet in hoge mate bepaald door het verloop van de Voer; de hoofdstraten lopen er evenwijdig mee. Ook door het hoogteverschil van de hellingen die de Voervallei vormen, wordt het dorpsgezicht nog aantrekkelijker. Het [Hof der 12 Apostelen](#) is eveneens opgenomen in het dorpsgezicht als één van de bewaarde historische hoevecomplexen die de streek kenmerken. Ze is gelegen aan het einde van de Kouter en aan het begin van de Lindebergstraat, dus in visuele relatie met de dorpskern. De merkwaardige oorspronkelijke voorgevel bevindt zich echter aan de zuidkant, waartoe men zich een toegang verschaft doorheen een hoge tuinmuur. Boven de

rondboogingangsdeur (met zandstenen omlijsting en vlakke druiplijst) bevindt zich een gevelsteen met het jaar 1761. Nadat het gebouw in oostelijke richting werd uitgebreid en nadat er later nog stallen en schuren aan de noordkant (Lindebergstraat) werden opgetrokken, veranderde vermoedelijk de oorspronkelijke functie van het gebouw.

Recreatie

De regio is gekend bij wandelaars en fietsers. Het fietsrouteknooppuntennetwerk passeert langs de kerk, het wandelrouteknooppuntennetwerk ligt iets verderop aan de Voer. Het naastgelegen café, In Den Congo, dat een deel van het omliggende grasveld van de kerk gebruikt als terras, is in de ruime omtrek bekend en trekt heel wat fietsers en wandelaars aan.

Verderop aan de parking van de Dorpsstraat, zijn er bushaltes en een Hoppinpunt. In die regio is er ook een school aanwezig (GBS Vossem), het ontmoetingscentrum Miel Puttemans, jeugdhuis Den Troemel en een stripbib.

2.1.3. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Plaats voor katholieke erediensten met een capaciteit van ongeveer 200 gelovigen. Naast uitvaarten, doopvieringen en huwelijken zijn er nog maandelijks eucharistievieringen.

Als dusdanig is de kerk een belangrijke plaats voor de vele parochianen die niet in de mogelijkheid zijn om zich ver te verplaatsen naar een andere kerk.

De kerk is rolstoeltoegankelijk, zij het langs een hobbelig kasseipad. Recent werden de stoepen langs de Dorpsstraat rolstoeltoegankelijk gemaakt, ook ter hoogte van de kerk.

De kerk wordt hoofdzakelijk gebruikt voor de katholieke erediensten. Wordt sporadisch gedeeld met andere religies:

- jaarlijks wordt in de kerk een oecumenische viering gehouden
- de Anglicaanse St Pauls church Tervuren gebruikt de kerk sporadisch
- de All Luthuran Church Brussel gebruikt de kerk ongeveer vijf keer per jaar voor vieringen.

De kerk heeft wel een multicultureel gebruik voor orgelconcerten, concerten van muziekmaatschappijen, zanggroepen en tentoonstellingen.

Van zodra het A. Graindorge-orgel in zijn oorspronkelijke staat is hersteld is ook de Orgelkring Druivenstreek vragende partij voor de organisatie van orgelconcerten.

De Sint-Pauluskerk is lid van de Stichting Open Kerken en neemt jaarlijks begin juni ook deel aan de Open Kerkendagen.

2.2. Sint-Jan-Evangelist in Tervuren

2.2.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Sint-Jan Evangelist

Geografische ligging:

- Kerkstraat, 3080 Tervuren
- Provincie: Vlaams-Brabant

Plaats in de kerkelijke structuur

- Bisdом: Aartsbisdom Mechelen-Brussel
- Dekenaat of Regio: Pastorale regio Leuven
- Parochie: Parochie Sint-Jan Evangelist, Tervuren

Eigenaar: lokaal bestuur Tervuren

Bescherming(en)/vastgesteld

object Sint-Jan Evangelistkerk
wettelijke bescherming Monument 25/03/1938
inventaris OE 42768

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/42768>

deel van beschermd dorpsgezicht:

<https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/301835>

naastliggend beschermd landschap de Warande:

<https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/300554>

huidige functie: Kerk

2.2.2. Beschrijving

Voor een volledig overzicht van de kerk en haar historiek verwijzen wij naar het beheersplan dat ter inzage ligt bij lokaal bestuur Tervuren.

Ook via <https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/42768> is een uitgebreid overzicht van het gebouw en de inhoud te vinden (onderstaande beschrijving is hierop gebaseerd). Ook via open kerken is er heel wat informatie te vinden:

<https://openchurches.eu/nl-eu/gebouwen/sint-paulus-tervuren> .

In het begin van de 13de eeuw werd in opdracht van Hendrik I, hertog van Brabant, een eigen kerk gebouwd op het voorhof van zijn kasteel in de warande. De bediening schonk hij in 1227 aan de Abdij van Park in Heverlee. Vanaf 1230 zond de abdij reguliere kanunniken naar Tervuren. De kerk werd toegewijd aan Sint-Jan Evangelist en in 1266 als moederkerk aanvaard door de bisschop van Kamerijk. Dit kerkje zit voor een deel ingebouwd in de westzijde van de huidige kerk. In de tweede helft van de 14de eeuw werd gestart met de oprichting van een nieuw, laatgotisch transept en een koor, gevolgd door de bouw van de hoofd- en zijbeuken. Hoewel aanvankelijk niet de bedoeling, werd de westzijde met onderbouw van de toren deels bewaard waardoor de laatste travee van de zijbeuken omwille van de aansluiting halve traveeën bleven.

In de loop van de 15de eeuw werd het kerkinterieur afgewerkt door onder meer het aanbrengen van muurschilderingen in het noord- en zuidtransept en van andere polychrome beschilderingen in andere delen van de kerk. Het rechthoekige koordoksaal werd voor het koor geplaatst in 1527; het werd gerealiseerd naar Mechels model door Matthijs Keldermans, op dat ogenblik stadsbouwmeester in Leuven, en zijn broer Andries die steenhouwer was.

Ten gevolge van vernieling en plunderingen in 1572, 1582 en 1630 voerde men midden 17de eeuw grote herstellingswerken uit en werd het interieur bepleisterd en gewit. Het praalgraf voor de Brabantse hertogen, onder meer Antoon Van Bourgondië † 1415, zijn zonen Jan IV † 1427 en Filip † 1430, werd tijdens de godsdiensttroebelen vernield. Aartshertogen Albrecht en Isabella lieten in 1621 op de plaats van het voormalige mausoleum een zwarte gedenksteen leggen. De zware gewelfbogen onder de kerktoren werden dichtgemetseld om in de twee verkregen ruimten de kapellen in te richten. Tegen de koorgevel werd door pastoor Willemaers (1721-1736) in de geest van de contrareformatie een houten 'Jezus aan het kruis boven vagevuur' aangebracht.

De 18de eeuw kenmerkte zich door eigentijdse interieurverfraaiingen: in 1734 werd de preekstoel met iconografie van Sint-Hubertus besteld, in 1739 werd het middeleeuwse doksaal verwijderd en in 1743 kregen koor en sacristie een nieuwe vloer. Modernisering van het koor door de plaatsing van de houten lambrisering in 1752 waarbij de gotische lijst met maskerkopconsoles - op twee consoles na - verdween. De installatie van het barokke altaar in 1766 ging gepaard met het dichtmetselen van drie spitsboogvensters. Heden is nog één venster dichtgemetseld. In 1777-1778 werd de bouwvallige westtoren gesloopt en in 1780 kreeg de kerk een volledig nieuwe westgevel en een kleine dakruiter naar ontwerp van

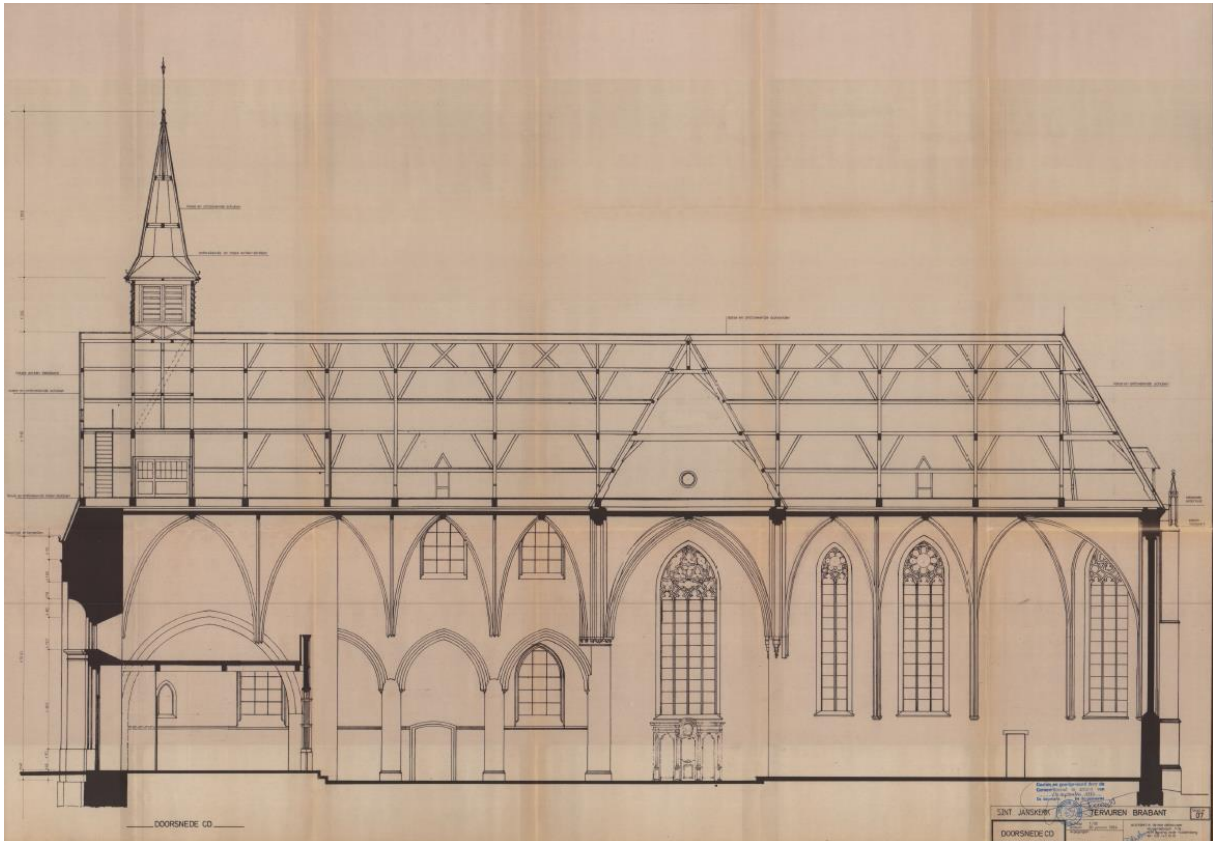
architect Wincq; omwille van geldproblemen werd het ontwerp slechts gerealiseerd tot aan de kroonlijst.

In 1807 gebeurde een aanzienlijke ontmanteling van de kerk zoals de afbraak van de zeshoekige doopkapel behorend bij de romaanse kerk, sloop van het zuidportaal en de gedeeltelijke ontmanteling van het noordportaal. In 1836, gedeeltelijke uitbraak van glasramen. De uitgebroken monelen werden op vraag van de overheid teruggeplaatst. Sinds 1850-1851 werd het noordportaal hergebruikt als Heilig Grafkapel. In 1900 maakte architect Capronnier verschillende plannen om de kerk uit te breiden en te voorzien van een toren. Deze plannen werden evenwel niet uitgevoerd. Het kerkinterieur werd opnieuw geschilderd in 1915 en de oude sacristie kreeg een uitbreiding door middel van een bijgebouw. Grondige restauratie van interieur en exterieur na oorlogsschade, aanbesteed in 1941 naar ontwerp van architect Chrétien Veraart en begeleid door pastoor J.E. Davidts, maar door onder meer oorlogsomstandigheden pas uitgevoerd in 1947-1950. De nieuwe doopkapel werd opgetrokken in neogotische stijl, de sacristie uitgebreid, het noordportaal vervolledigd en het belendende traptorentje verhoogd. Daarnaast werden twee dichtgemetselde koorvensters heropend en de 18de-eeuwse lambrisering verwijderd. Tijdens de restauratie, na de verwijdering van de twee ingerichte kapellen, kwam de oorspronkelijke romaanse torenconstructie tevoorschijn. Funderingen van het doksaal van 1527 werden ontdekt, waarna het doksaal met de bewaard gebleven zuilen en een tiental sculpturale nisversieringen, zijnde de restanten van de borstwering, achteraan in de kerk herplaatst en aangevuld werd, naar verluidt met Franse steen afkomstig van de afbraak van het zuidstation in Brussel. Tijdens de ontleistering van het interieur werden restanten van 15de-eeuwse muurschilderingen blootgelegd. De oude gebrandschilderde ramen werden in 1951 vervangen door nieuwe ontwerpen. Sinds 1994, gefaseerde restauratie van interieur en exterieur. In 2001 startte de binnenrestauratie.

Interieur

Beeldhouwwerken. Onder meer Christus op de koude steen, eik, eerste kwart 16de eeuw. Heilige Barbara, hout, eerste helft 16de eeuw. Hoog-reliëf 'Bewening van Christus', gepolychromeerde steen, midden 16de eeuw. Gepolychromeerde Onze-Lieve-Vrouw met kind, tweede helft 16de eeuw. Gepolychromeerde calvariegroep boven het koor, hout, 16de eeuw. Heilige Hubertus, gepolychromeerd hout, 1605. Tabernakelaltaar, hout, tweede helft 17de eeuw.

Meubilair. Barok hoofdaltaar ten tijde van pastoor Franciscus Van Voshem vervaardigd door beeldhouwer Frans Vandenborcht en Nicolaes Van Mons, marmer en eik, 1761; in 1948 werden de zijstukken verwijderd, omstreeks 1960 verdween de expositietroon. Preekstoel van schrijnwerker Jan Drieskens en beeldhouwer Arnould Timmermans, eik, 1734-1736. Communiebank, gedeeltelijk bewaard in het koor, door Niklaas Bonnet, eik, 1770. Biechtstoelen van schrijnwerker Hendrik Vermeulen en beeldhouwer Josse Devits, eik, 1755. Bewaarde medaillons van de vier evangelisten, de bijbehorende lambrisering werd afgebroken in 1948. Twee neogotische biechtstoelen, witte natuursteen. Orgel vervaardigd door Jos Moors uit Borgloon, Franse eik, officieel ingehuldigd op 18 april 2004. 20ste-eeuwse glasramen: onder meer 'De verschijning van Christus' door Jean Van Noten (noordzijde van het koor); links en rechts van het hoofdaltaar taferelen uit het leven van Sint-Jan-Evangelist, ontworpen door Louis Crespin en gemaakt door de firma Frank Crickx (deze vensters waren tot 1950 dichtgemetseld omwille van het barokke hoofdaltaar); andere glasramen gesigineerd F. Crickx (1954), Jacques Colpaert, M. Hizette of O. Piron delit. Diverse

Snedes

Oppervlakte

- De kerk staat solitair en is grotendeels omringd door kleine grasstroken, die afgeboord zijn door een verhard wandelpad. De toegang bevindt zich aan de Kerkstraat en is rolstoeltoegankelijk. Binnen in de kerk zijn er wel trapjes. Er is ook nog een kleiner noordportaal.
- Het schip heeft een oppervlakte van circa 313 m²; het transept van 196 m²; het koor 103 m². Verder is er nog een doopkapel van zo'n 10 m² en een sacristie met aangebouwd sanitair, samen iets meer dan 40 m². De verwarming bevindt zich in de kelder. Deze is toegankelijk via de sacristie. De afgescheiden ruimtes zijn beperkt in oppervlakte.
- Compartimentering zou, naar analogie met andere kerken, mogelijk zijn door het plaatsen van (glazen) wanden in het schip, tussen de steunpijlers.
- Er werd nog geen bestemmingsprofiel opgemaakt voor de kerk.

Voorzieningen

Sanitair	JA, naast de sacristie. 1 wc met wasbak, niet toegankelijk voor rolstoelgebruikers (te klein en enkel bereikbaar via het koor, dat hoger ligt dan het schip; bovendien zijn er na de inkom ook trapjes)
Verwarming	JA

Verlichting	JA
Keukenvoorzieningen	Nee
Audiosysteem	JA
Beeldscherm(en)	JA
Rolstoeltoegankelijkheid	Moeilijk omwille van niveauverschillen in de kerk.
Diefstal- en brandbeveiliging	JA, toegankelijkheid en beelden
Bliksembeveiliging	JA
Gsm-operatoren	Nee

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen

Zonnepanelen (en batterijen)	Nee, volgens de zonnekaart Vlaanderen is het gebouw ideaal gelegen voor zonnepanelen.
Regenwateropvang	Nee
Dakisolatie	Nee
Groendak	Nee
Warmtepomp	Nee
Warmtenet	Nee
Windenergie	Nee
Aquathermie	Nee

Biodiversiteit

Voor zover bekend geen uilen of vleermuizen aanwezig.

Bouwfysische toestand

Het gebouw is vrij goed in orde. Er zijn momenteel geen restauraties gepland.

In het recente verleden werden de volgende werken uitgevoerd waarvoor ook een premie werd bekomen.

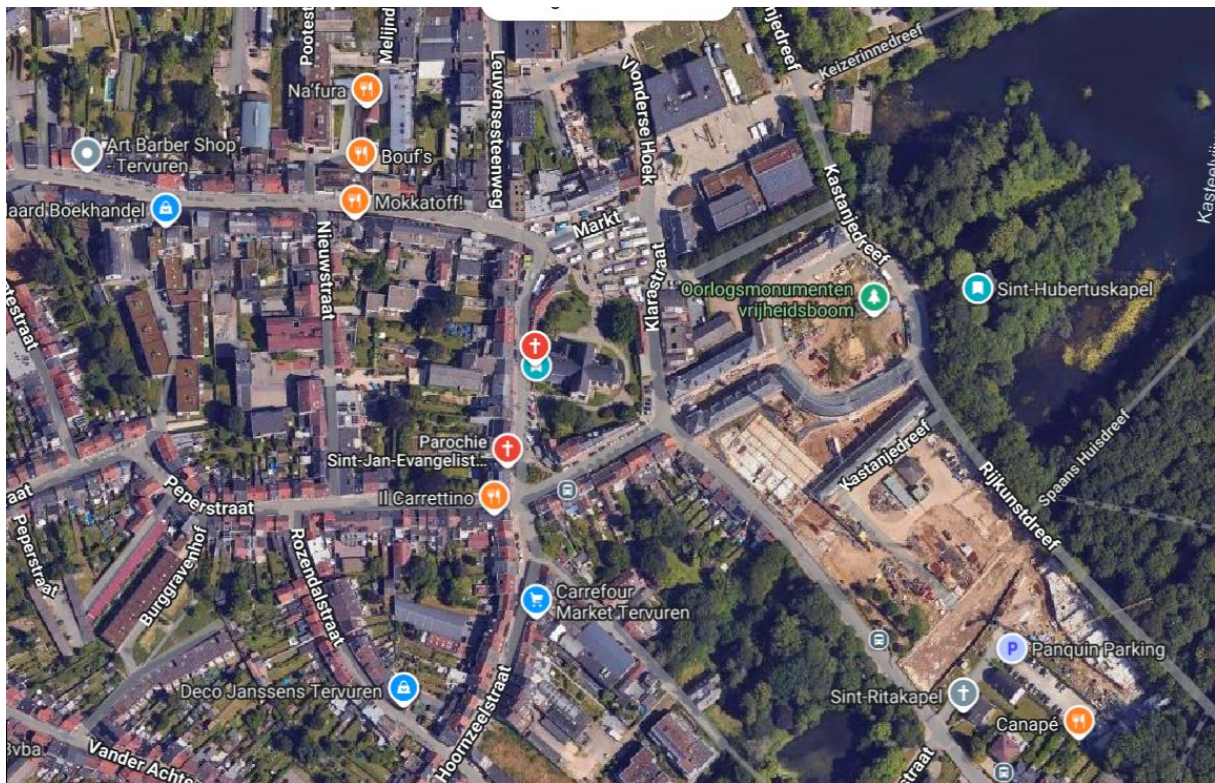
- Behandeling van de klopper:
 - Aanvraag premie: 04/01/2023
 - Goedkeuring: 14/03/2023
 - Uitbetaling: 26/06/2023
 - Erfgoedpremie

Het gebouw heeft een goedgekeurd beheersplan en er wordt een onderhoudslogboek bijgehouden. Het gebouw is aangesloten bij Monumentenwacht. De meest recente inspectie dateert van 2018 en omvat het bouwkundige (rapport 20855/2018/B). De volgende inspectie is voorzien in 2026.

Financiële gegevens (optioneel)

- Geplande investeringen
Het buitenschrijnwerk zou best opnieuw geschilderd worden. We wachten het rapport van Monumentenwacht in 2026 af om te bekijken of er nog andere werken of investeringen nodig zijn.
- Gewenste investeringen
Geen

2.2.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Een strategisch vastgoedplan van alle gebouwen van de gemeente, is in opmaak.

De kerk ligt pal in het centrum van Tervuren en maakt deel uit van een beschermd dorpsgezicht met kerkhof en aanpalende woningen:

<https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/301835> : Door haar rijke historische verleden, onder meer als verblijfplaats van de hertogen van Brabant, bevat het centrum van Tervuren nog een aantal historische gebouwen met als middelpunt de [parochiekerk van Sint-Jan Evangelist](#). Het was Hendrik I die opdracht gaf tot het bouwen van een nieuwe kerk nabij zijn burcht in de Warande, waarrond de woonkern geleidelijk tot ontwikkeling kwam. Voorheen was de kerk omgeven door een ruim kerkhof dat al in 1927 werd gedesaffecteerd, waardoor het geheel ontruimd werd met uitzondering van de graven de Robiano, een aantal burgemeesters en priesters en tot slot de uniforme graven van zeven

Congolezen, gestorven in augustus 1897 tijdens de Internationale Tentoonstelling van Brussel. Vandaag vormt een kerkhof een groene zone rondom de kerk die aansluit bij het open [marktplein](#) ten noorden. De kerkhofmuur wordt onderbroken voor een aantal historische woningen; zo is de zuidelijke zijde ingenomen door een classicistische huizenrij aan de [Kasteelstraat](#) en de noordoostzijde door de ['s Amptmanskamer](#). Ook aan de noordwestzijde liggen huizen met een oudere kern.

Verderop strekt de kazerne Panquin (in ombouw naar woongelegenheden en museum) en het Warandepark met de ruïnes van het hertogelijk paleis en de nog in gebruik zijnde Sint-Hubertuskapel, zich uit.

Recreatie

De regio is gekend bij wandelaars en fietsers. Het nabijgelegen Warandepark met het museum, is een echte trekpleister. Er bevinden zich zowel wandelknooppunten als fietsknooppunten en een fietssnelweg in de buurt.

Er zijn verschillende haltes van De Lijn in de directe omgeving. Een aantal busroutes passeert in de Kerkstraat en de Duisburgsesteenweg. Verschillende elektrische laadpunten bevinden zich in de nabijheid van de kerk.

Doordat de kerk in het centrum van Tervuren gelegen is, is er aan horeca in de buurt geen gebrek.

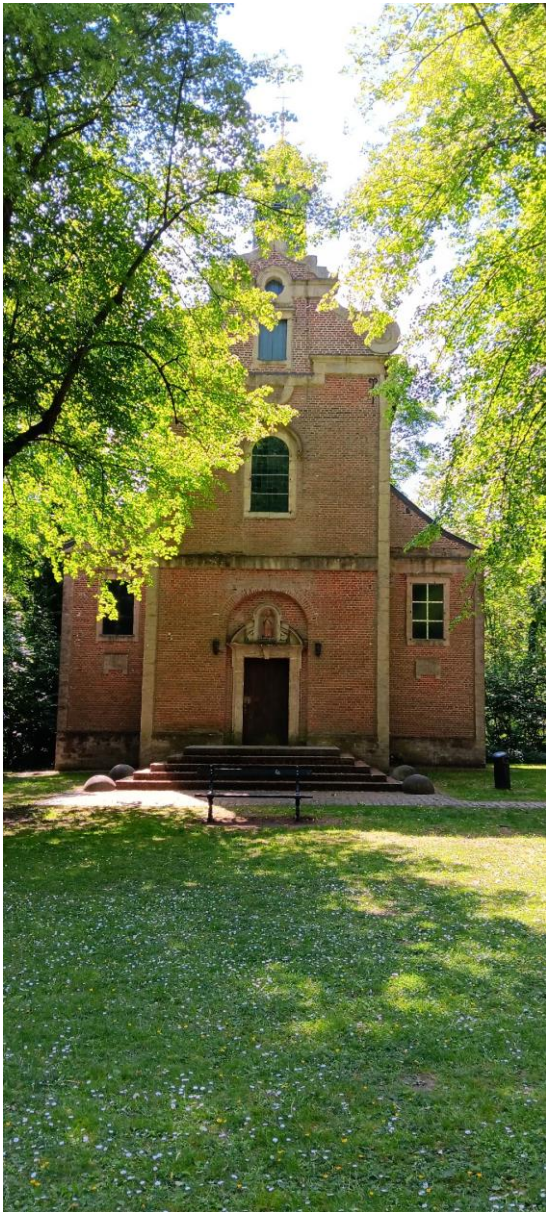
De omgeving rond de kerk wordt zeer regelmatig bezocht door jong en oud die een pauze nemen en gebruik maken van de bankjes.

2.2.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De kerk wordt uitsluitend gebruikt voor de katholieke erediensten, en wordt niet gedeeld met andere religies, occasioneel wordt ze wel gebruikt door de Anglicaanse kerk en voor de maandelijkse Taizéviering. De kerk is ook deelnemer aan de 'Open Kerken'-actie.

Ze heeft wel een multicultureel gebruik voor toneelruimte, tentoonstellingen in de kerk, concerten van muziekmaatschappijen en zanggroepen.

2.3. Sint-Hubertuskapel in Tervuren

2.3.1. Identificatie

Naam: Kapel Heilige Hubertus of kapel Kastanjedreef

Geografische ligging:

- Kastanjedreef 23, 3080 Tervuren
- Provincie: Vlaams-Brabant

Plaats in de kerkelijke structuur

- Bisdom: Aartsbisdom Mechelen-Brussel
- Dekanaat of Regio: Pastorale regio Leuven

- Parochie: Parochie Sint-Jan, Tervuren

Eigenaar: Regie der Gebouwen; erfpacht: gemeente Tervuren

Bescherming(en)/vastgesteld

object Sint-Hubertuskapel

bescherming | statuut vastgesteld bouwkundig erfgoed 08/10/2021, deel van aanduiding als beschermd monument 05/06/2009, deel van aanduiding beschermd cultuurhistorisch landschap 10/06/2010, deel van vastgesteld bouwkundig erfgoed 08/10/2021

ID inventaris OE 42769

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/42769>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/115603>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/12224>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/1537>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/113636>

huidige functie: Kapel

2.3.2. Beschrijving

Voor een volledig overzicht van de kapel en haar historiek verwijzen wij naar het beheersplan dat ter inzage ligt bij lokaal bestuur Tervuren.

Ook via <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/42769> is een uitgebreid overzicht van het gebouw en de inhoud te vinden (onderstaande beschrijving is hierop gebaseerd).

Vroegbarokke kapel toegewijd aan Sint-Hubertus naar ontwerp van Wenceslas Cobergher.

Ten tijde van de aartshertogen Albrecht en Isabella (1599-1633) werd de middeleeuwse hertogelijke burcht en de omliggende Warande onder leiding van hofbouwmeester Wenceslas Cobergher (1557-1634), bekend onder meer als ontwerper van de [basiliek van Scherpenheuvel](#) (1609-1618) en de Sint-Augustinuskerk (1615-1618) in Antwerpen, verbouwd en verfraaid tot een prachtig buitenverblijf. Tezeldertijd werd op de binnenkoer ter vervanging van de houten 'sint-huybrechtschapelle' een nieuwe kapel opgetrokken die rijkelijk werd gestoffeerd, onder meer met drie schilderijen van Theodoor Van Loon met taferelen uit het leven van Sint-Hubertus.

De verering van Sint-Hubertus in Tervuren, de vermoedelijke sterfplaats van deze patroonheilige van de jagers, klimt minstens op tot de 16de eeuw en is vermoedelijk ouder. Dankzij de aartshertogen kreeg de cultus een nieuw impuls, wat volledig kaderde in de geest van de Contrareformatie die ze propageerden.

Omwille van opgerezen protest en financiële redenen bleef de kapel, samen met het hoefijzer, van de door Jozef II gedecreteerde sloping gespaard. In 1785 werd er nog steeds mis opgedragen en catechismusles gegeven door monniken van de abdij van Park die sinds 1227 voor de bediening instonden. In de Franse tijd werd ze voor de eredienst gesloten en gebruikt als opslagplaats voor de stoeterij die inmiddels in het hoefijzer was ondergebracht.

Bij K.B. van 23 oktober 1826 werd ze door Willem I opnieuw voor de eredienst opengesteld nadat ze kort voordien door zijn zoon Willem-Frederik, prins van Oranje, was gerestaureerd. Mogelijk dateren de houten hoofd- en zijaltaren uit deze periode. Tijdens een stormnacht begin 1884 werd de sacristie totaal vernield en het koor zwaar beschadigd, waarna de nodige restauratiewerken werden uitgevoerd. In 1895 werden de door vocht aangetaste schilderijen naar het Museum van Schone Kunsten in Brussel overgebracht. Ingevolge de schenking van Leopold II aan de Belgische Staat was de kapel eigendom geworden van het Ministerie van Openbare Werken. Na decennialange leegstand werd de kapel, die intussen ter beschikking was gesteld van de aalmoezenier van de kazerne, op 15 augustus 1922, na herstellingen, opnieuw geopend. In 1954 werd de kapel volledig gerestaureerd en in 1993 volgde nog een algemene opfrisbeurt.

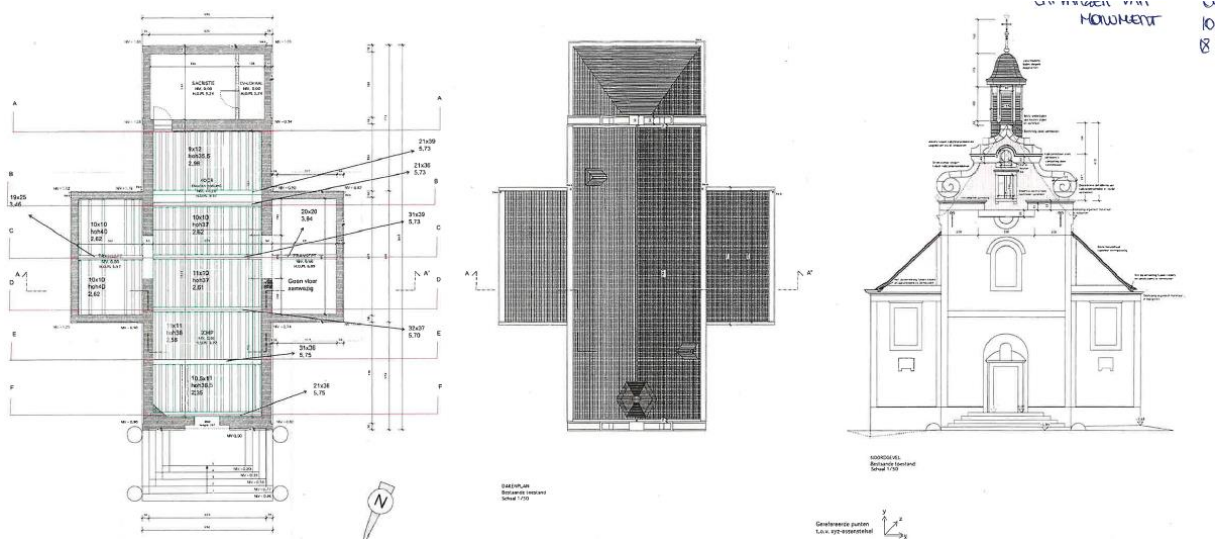
Beheer en onderhoud werden lange tijd verzorgd door de militaire overheid van de Panquinkazerne in het Hoefijzer. De legeraalmoezenier verzorgde er de zondagsmis en de jaarlijkse Sint-Hubertusviering die traditiegetrouw plaatsvindt op de laatste zondag van oktober.

Kruisvormige plattegrond, gevormd door een rechthoekige beuk en koor (14 x 5 meter), flankerende zijkapellen (5 x 2,5 meter) en een op het koor aansluitende sacristie (5 x 2 meter). Karakteristiek hierbij zijn de identiek afgewerkte voor- en achtergevel. In haar sobere elegantie vormt de Sint-Hubertuskapel met haar contrasterend gebruik van rode baksteen en witte natuursteen een mooi voorbeeld van vroegbarok. Typerend is de strakke belijning van de onderscheiden volumes met verticale en horizontale natuurstenen muurbanden, de eenvoudige volutengevel met bekronend fronton en achtkantige klokkenruiter en de afwisseling van oculi, rechthoekige en rondboogvensters. De centrale inkom wordt plastisch geaccentueerd door een in een rondboog ingeschreven geprofileerde, rechthoekige poort bekroond met een gebroken, gebogen fronton en een nis met een terracottabeeld van de patroonheilige. De bespijkerde, zware eiken deur is voorzien van een fraai bewerkt slot en handgreep.

Interieur

Van de rijke stoffering bleef niets bewaard. De sobere houten hoofd- en zijaltaren dateren vermoedelijk uit het eerste kwart van de 19de eeuw. De twee schilderijen boven de zijaltaren met taferelen uit het leven van Sint-Hubertus dateren uit 1952 en zijn het werk van Eli Van Damme, een dienstplichtige uit de nabijgelegen kazerne. Het schilderij boven de toegangsdeur met voorstelling van Onze-Lieve-Vrouw van de Rozenkrans hing tot in de jaren 1940 boven het hoofdaltaar van de parochiekerk. Auteur en datering zijn onbekend. Tegen de muur een gipsen kruisweg.

a) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Vermits de kapel pas in 2025 in erfpacht gekomen is van de gemeente Tervuren, zijn nog niet alle plannen en historiek aan de gemeente overgedragen.

Er zal een bestemmingsprofiel opgesteld worden. Op dat moment zal de informatie vervolledigd worden.

Oppervlakte

- De kapel staat solitair op een grasveld met bomen. Aan één kant is er nog een deel van de oude omwalling van de hertogelijke site te zien. Daar gaat het grasveld over in bos. De toegangsweg bestaat uit kasseien. De kapel is bereikbaar via een aantal trapjes aan de toegangsdeur.
- Aantal zitplaatsen: ?
- De kapel bestaat uit een rechthoekige beuk en koor (14 x 5 meter), flankerende zijkapellen (5 x 2,5 meter) en een op het koor aansluitende sacristie (5 x 2 meter).
- Gezien de geringe oppervlakte is compartimentering niet aangewezen.

Voorzieningen

Sanitair	Nee
Verwarming	JA, maar stuk
Verlichting	JA
Keukenvoorzieningen	Nee
Audiosysteem	?
Beeldscherm(en)	Nee
Rolstoeltoegankelijkheid	Moeilijk omwille van de toegangsweg in kasseien en de trapjes om de toegangsdeur te bereiken.
Diefstal- en brandbeveiliging	?

Bliksembeveiliging	?
Gsm-operatoren	Nee

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen

Zonnepanelen (en batterijen)	Nee, volgens de zonnekaart Vlaanderen is het gebouw bruikbaar voor zonnepanelen (gele kleurcode). Het ligt wel tussen de bomen dus de vraag is of dit in realiteit ook zo is.
Regenwateropvang	Nee
Dakisolatie	Nee
Groendak	Nee
Warmtepomp	Nee
Warmtenet	Nee
Windenergie	Nee
Aquathermie	Nee

Biodiversiteit

- Sinds de restauratie van het dak huizen er grootoorvleermuizen onder het dak op de zolder. Vermits deze zolder enkel via een brandladder toegankelijk is, is er weinig tot geen verstoring.

Bouwfysische toestand

Het dak werd door de Regie der Gebouwen een aantal jaar geleden (2019) gerestaureerd en is in prima conditie. De draagbalk boven de sacristiedeur werd eveneens vervangen. Het metselwerk vertoont enkele scheuren.

Het gebouw heeft een goedgekeurd beheersplan en er wordt een onderhoudslogboek bijgehouden. Het gebouw is aangesloten bij Monumentenwacht.

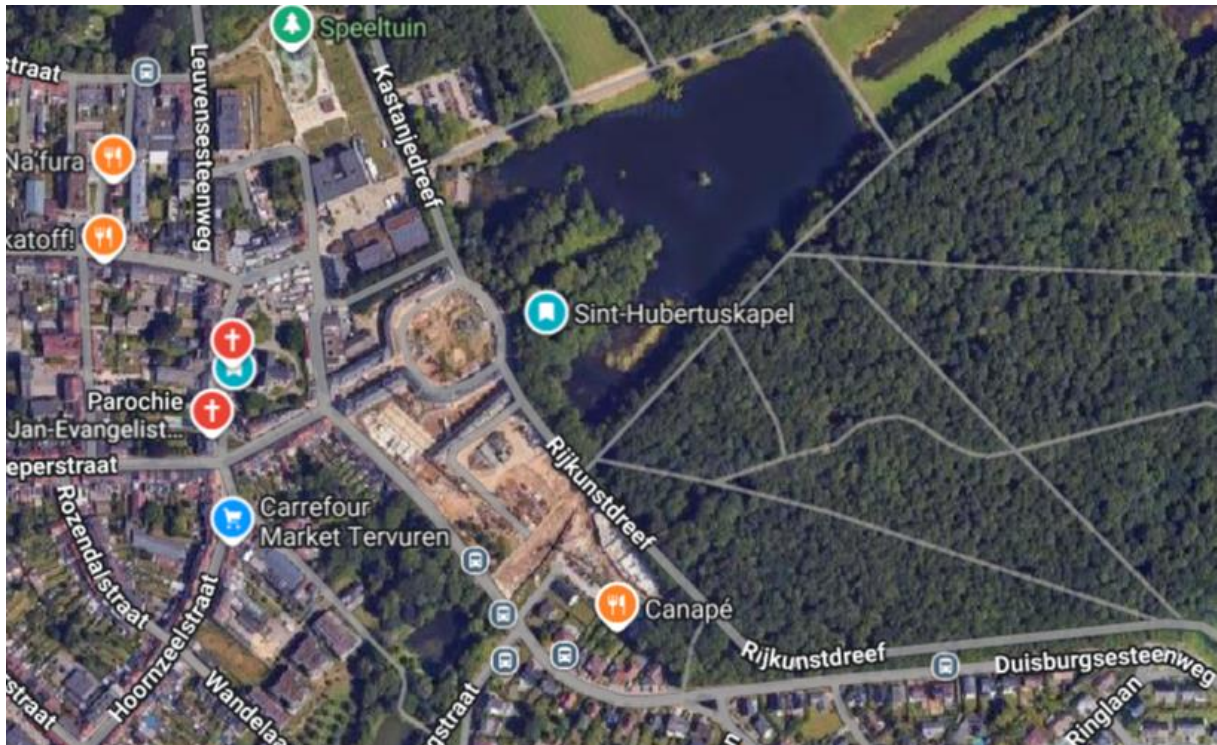
De meest recente inspectie (23095/2025/B) van Monumentenwacht betrof het gehele gebouw. Dit verslag is ter beschikking bij de gemeente.

Algemeen zijn er heel wat werken aan het interieur en de technieken nodig om de kapel bruikbaar te maken. De verwarming is stuk, het pleisterwerk is gescheurd en afgebrokkeld. Het volledige interieur is vuil, stoffig en vertoont mankementen.

Financiële gegevens

- Gewenste investeringen
Als de kapel opnieuw in gebruik genomen moet worden, dan zijn er binnenin zeker werken nodig. Bovendien is er geen sanitair en (momenteel) geen verwarming.

2.3.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

- Een strategisch vastgoedplan van alle gebouwen van de gemeente, is in opmaak.
- De kapel maakt deel uit van een beschermd dorpsgezicht en een beschermd landschap.

Recreatie

De regio is gekend bij wandelaars en fietsers. Het fietsrouteknooppuntennetwerk en het wandelknooppuntennetwerk passeren langs de Kastanjedreef. Met het Warandepark, het Africa museum, de nieuwe ontwikkeling aan de Panquinsite, ligt de kapel op een toplocatie.

Er zijn verschillende bushaltes van de Lijn in de buurt. Een parking van het Warandepark ligt kortbij en ook de ondergrondse parking aan de Markt is niet veraf.

Ook verschillende laadpunten voor elektrische voertuigen zijn in de buurt.

2.3.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De geklasseerde Sint-Hubertuskapel van Tervuren, die onderdeel was van het kwartier Panquin, heeft plaats voor zo'n 80 mensen. Ze werd medio 2011 overgedragen aan de Regie der Gebouwen. De regie gaf de kerkfabriek van Tervuren opdracht om de kapel op materieel vlak onder zijn hoede te nemen. Pastoraal maakt de kapel voortaan deel uit van de parochie van Sint-Jan Evangelist in Tervuren. In een protocol werd wel bepaald dat militairen en burgers van defensie ook in de toekomst gratis gebruik kunnen blijven maken van de kapel voor dopen en huwelijken, in aanwezigheid van een legeraalmoezenier.

Ondertussen werd de hertogelijke site inclusief de Sint-Hubertuskapel in erfpacht gegeven aan de gemeente Tervuren.

Jaarlijks op de laatste zondag van oktober, wordt er op de pui van de kapel een dierenzegening ter ere van Sint-Hubertus gehouden, inclusief zegening van de dieren. De kapel zelf wordt momenteel niet gebruikt omdat ze niet in orde is. Doordat ze wat aan het oog onttrokken wordt, is ze gevoelig voor vandalisme. In de zomer van 2025 werden een aantal glasramen vernield doordat er met losliggende stenen van de voormalige omwalling werd gegoid.

Het is de bedoeling om de kapel niet meer te gebruiken voor erediensten maar er andere bestemmingen voor te zoeken.

2.4. Sint-Katharinakerk in Duisburg

2.4.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Sint-Katharina

Geografische ligging

- Kerkplaats 14A, 3080 Duisburg
- Provincie: Vlaams-Brabant

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Aartsbisdom Mechelen-Brussel
- Dekenaat of Regio: Pastorale regio Leuven
- Parochie: Parochie Sint-Katharina, Duisburg

Eigenaar: lokaal bestuur Tervuren

Bescherming(en)/vastgesteld

object Sint-Katharinakerk

bescherming | statuut Monument 25/03/1938

ID inventaris OE 42796

<https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/42796>

Bijkomende bescherming muurschilderingen in de kerk:

<https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/301527>

huidige functie: Kerk

2.4.2. Beschrijving

Voor een volledig overzicht van de kerk en haar historiek verwijzen wij naar het beheersplan dat ter inzage ligt bij lokaal bestuur Tervuren.

Ook via <https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/42796> is een uitgebreid overzicht van het gebouw en de inhoud te vinden (onderstaande beschrijving is hierop gebaseerd). Bij open kerken is ook heel wat informatie te vinden:

<https://openchurches.eu/nl-eu/gebouwen/sint-katharina-tervuren> .

De Sint-Katharinakerk is in oorsprong een romaanse kerk van vóór 1228 met verheven ligging aan de zuidzijde van de Kerkplaats.

Mogelijk is de kerk ontstaan als burchtkapel in de 10de of het begin van de 11de eeuw. De eerste vermelding van de kerk dateert van 1228 toen hertog Hendrik I de kerk met alle toebehoren schonk aan de kanunniken van de abdij van Sint-Jacob op de Coudenberg in Brussel. Reguliere kanunniken van deze abdij bedienden de kerk van 1262 tot aan de afschaffing van de kloosters door Jozef II (1784).

Van de oorspronkelijke romaanse kerk van vóór 1228 resten nog het schip en de toren. In 1263 werd door toedoen van de abdij van Coudenberg gestart met de bouw van het hoge gotische koor, de sacristie aan de noordzijde en het traptorentje aan de zuidzijde, in de periode 1350-1400 gevolgd door de bouw van het transept dat versierd werd met de nog bestaande muurschilderingen. De hoogte van het gotische koor en in mindere mate die van het transept staan in schril contrast tot het lagere, in oorsprong romaanse schip. Vermoedelijk was het de bedoeling ook het schip te vervangen, maar werd dit nooit gerealiseerd.

De oorspronkelijk twee geledingen hoge massieve toren was voorzien van twee bifora en werd volgens kerkrekeningen in 1626-1628 verhoogd met een klokkenkamer met galmgaten en bekroond door de achthoekige spits. Al in 1674 werd het koor gewit en in 1679 werd een vloer gelegd die mogelijk nog aanwezig is onder het huidige vloerniveau.

De plattegrond beschrijft een georiënteerde, longitudinale kruiskerk met ingebouwde westtoren, een driebeukig schip van vijf traveeën, transeptarmen van één travee met rechte sluiting en een opmerkelijk hoger koor van drie rechte traveeën met vijfzijdige sluiting. Zowel aan de noord- als aan de zuidzijde van het koor is er een sacristie aangebouwd, de zuidelijke in neogotische stijl van 1913. Het geheel, afgedekt met leien zadeldaken, is opgetrokken uit regelmatig gehouwen Ledische kalkzandsteen, ontpleisterd in het eerste kwart van de 20ste eeuw. Tegen en rond de kerk bleven diverse vooral 19de-eeuwse grafstenen bewaard.

In 1747 werd het slecht onderhouden koor opgeknapt, in de tweede helft van de 18de eeuw gevolgd door diverse herstellings- en onderhoudswerken. Bij de brand van 1758 zijn de transeptgewelven ingestort waarna ze vervangen werden door een vlak plafond, zie het gestucte medaillon met jaartal '1758' in spiegelschrift. De zijbeuken werden in de loop van de tweede helft van de 18de eeuw verhoogd waardoor hoofd- en zijbeuken onder één zadeldak kwamen. Hiertoe werden ook de bovenlichten van de middenbeuk en de bifora in de toren dicht gemetseld, zie de nog aanwezige bouwsporen; de gevels van de zijbeuken werden geopend door brede classicistische ramen. Rond dezelfde periode kreeg de westgevel een inkomportaal, een bovenliggend venster, in oorsprong opgevat als nis en twee flankerende ronde vensters. Mogelijk werd de ingang aan de zuidzijde toen dichtgemetseld. In het interieur werd het transept heringericht met nieuwe biechtstoelen en een bijhorende eiken lambrisering van de hand van Floris Bonet uit Charleroi (1783). De 19de eeuw kenmerkte zich eveneens door meerdere renovatiecampagnes. Zo werden in 1834 herstellingswerken uitgevoerd, vermoedelijk naar ontwerp van de Leuvense architect Van Arenbergh. Tussen 1854-1850 liet pastoor Cuyvers het omgaande loofwerk op de koormuren weghakken om een lambrisering te kunnen aanbrengen. Ook tijdens de ambtstermijn van pastoor Maes (1892-1917) gebeurden er ingrijpende bouw- en restauratiewerken: in de periode 1894-1895 kwam het koor aan bod met onder meer het ontpleisteren van de gewelven, het herstel van het eerder afgehakte loofwerk en vervanging van het barokke altaar door een retabelaltaar. De gedeeltelijk dichtgemetselde koorvensters werden opnieuw geopend en de bestaande gotische tracering werd aangevuld met neogotisch maaswerk; de nieuwe glasramen werden ontworpen door Vosch uit Etterbeek. In 1899-1901 kregen de westgevel, de zijbeuken en de transepten nieuwe glasramen, waarbij de transeptvensters eveneens nieuwe maaswerk kregen; tegelijkertijd werd het interieur heringericht met neogotische meubilair. De buitenbepreistering werd volgens oude foto's verwijderd na 1896 en zeker vóór 1917, het einde van de ambtstermijn van pastoor Maes. In 1913 werd een neogotische sacristie gebouwd aan de zuidzijde van het koor en de doopvont en het orgel werden vernieuwd. De oorlogsschade van de Tweede Wereldoorlog werd kort na 1946 aangepakt. De laatste grote restauratiewerken, zowel aan exterieur als interieur gebeurden in de periode 1990-2002; ook de eind 14de-eeuwse muurschilderingen kwamen toen aan bod.

Beeldhouwwerken: Sint-Sebastiaan, gepolychromeerd hout, tweede helft 17de eeuw; Sint-Anna-ten-drieën, gepolychromeerd hout, midden 17de eeuw; gepolychromeerd beeld Heilige Barbara, eerste helft 16de eeuw.

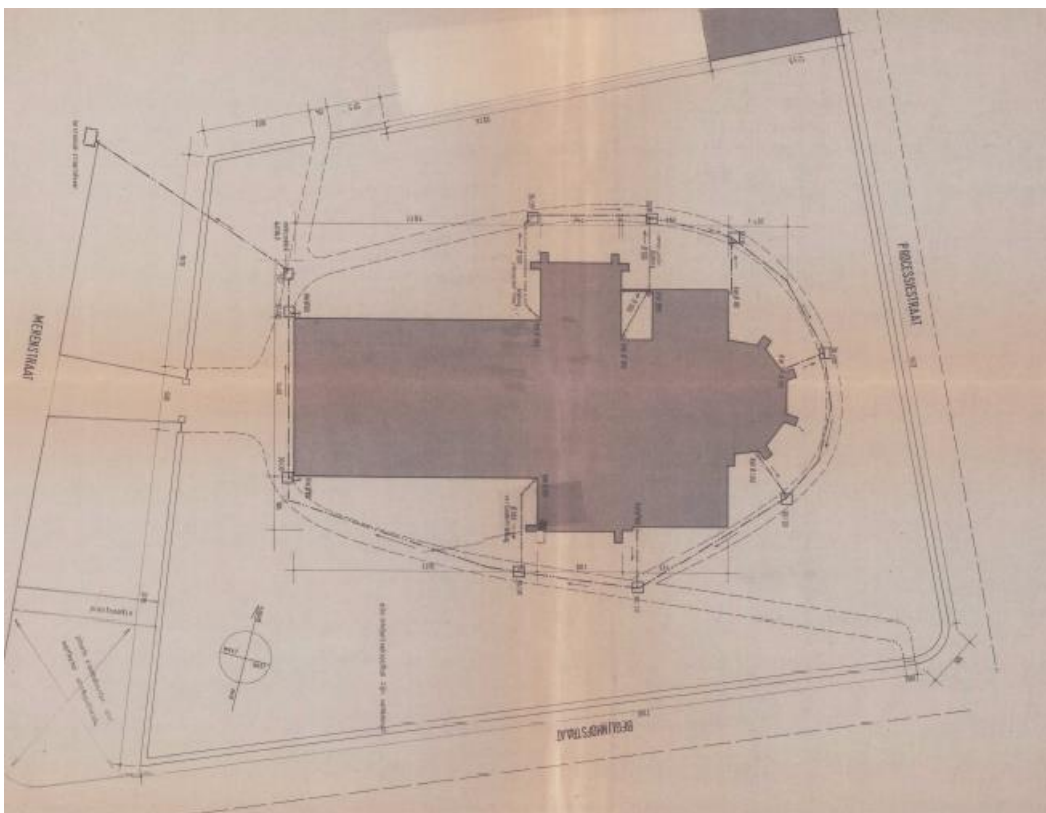
Meubilair: Neogotisch hoofdaltaar eik en steen, 1895, met houten retabel, waarop de voorstelling van het Laatste Avondmaal en de Graflegging. Neogotische zijaltaren en neogotisch koorgestoelte van Goyers, Brussel, eik, 1894; biechtstoel, begin 17de eeuw, twee biechtstoelen met bijbehorende lambrisering in de transeptarmen van Floris Bonet uit Charleroi, eik, 1783; preekstoel van Frans Dillekens, 1894; communiebank uit het derde kwart van de 18de eeuw. *Orgel* met neogotische orgelkast, smeedijzeren leuning en opschrift 'LAUDATE DOMINUM IN CHORDIS ET ORGANIS' op de draagbalk, 1913; neogotische doopvont in 1896 geschonken door pastoor Maes. Glasramen door M. Vosch te Etterbeek; in het koor van 1895, in transept en schip van 1900-1901.

De afgelopen jaren werden er een aantal vooronderzoeken uitgevoerd die de staat van de interieurobjecten, de muurschilderingen, de plafonds, zolders en dak, en het historisch torenuurwerkmechanisme in kaart brengen.

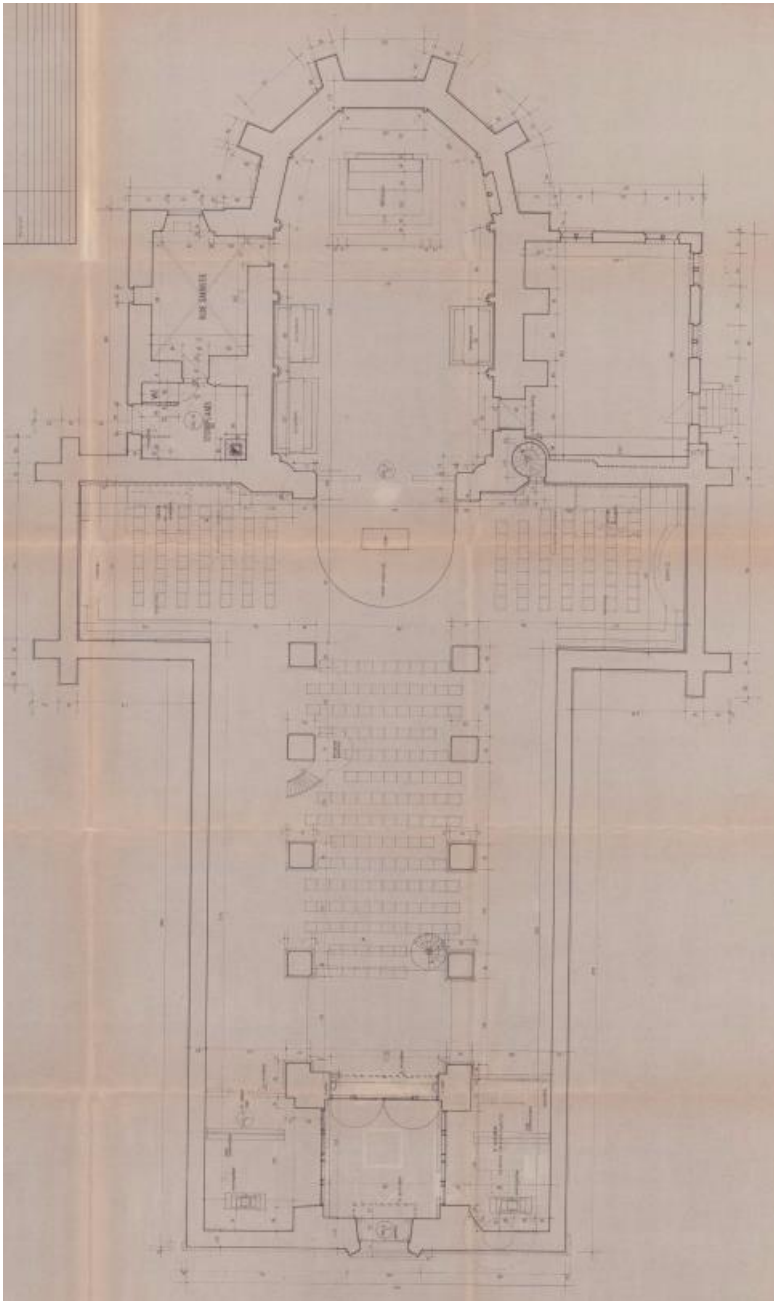
a) Gebouw en architecturale mogelijkheden

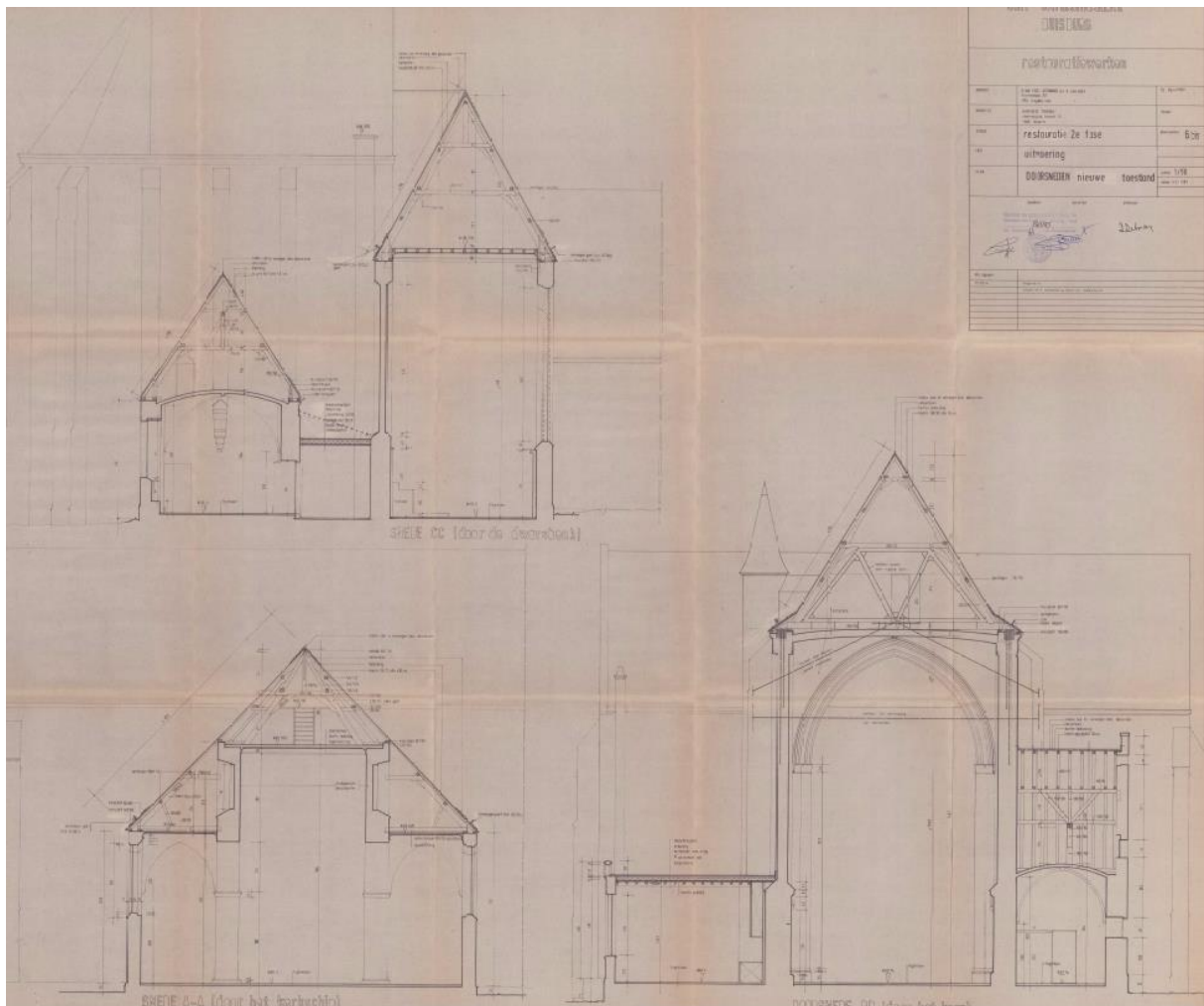
Zijaanzicht

Omgeving en riolering

Plattegrond gelijkvloers

Snedes

Oppervlakte

- De kerk staat solitair op een grasveld. De toegangsweg is verhard en rolstoeltoegankelijk.
- Het schip met inkomportaal en technische ruimte, heeft een oppervlakte van circa 335 m²; het transept circa 155 m²; de nieuwe sacristie circa 53 m²; de oude sacristie samen met het sanitair zo'n 28 m² en het koor zo'n 90 m².
- Aantal zitplaatsen: 300
- Er zijn een aantal ruimtes die afgescheiden zijn van de grote ruimte in het schip:
 - o Het inkomportaal met daarnaast de technische ruimte (verwarming) waar zich ook de trap naar de zolder en het oksaal bevindt, en aan de andere kant van de inkom, de doopkapel
 - o De nieuwe sacristie met vergadertafel en stoelen
 - o De oude sacristie met daarnaast een lokaal met wc en wasbak
 - o Het oksaal met orgel en achterliggende ruimte
 - o De zolders, bereikbaar via een trap in het verwarmingslokaal
- Compartimentering zou, naar analogie met andere kerken, mogelijk zijn door het plaatsen van (glazen) wanden in het schip, tussen de steunpijlers.

- Er werd nog geen bestemmingsprofiel opgemaakt voor de kerk.

Voorzieningen

Sanitair	JA, in het lokaal naast de oude sacristie: 1 WC met een wasbak, momenteel niet toegankelijk voor rolstoelgebruikers. De plannen liggen klaar om het sanitair te wijzigen zodat het ook voor rolstoelgebruikers toegankelijk is. Een (wegneembaar) hellend vlak aan het koor moet nog voorzien worden.
Verwarming	JA, de huidige installatie op stookolie is aan vervanging toe. De opties worden momenteel bekeken.
Verlichting	JA
Keukenvoorzieningen	Momenteel niet. Wanneer het sanitair gewijzigd wordt, zou er ook één en ander voorzien worden voor keukentoevoegingen.
Audiosysteem	JA, er is ook een ringleiding voor slechthorenden.
Beeldscherm(en)	Voorzien in het budget van 2026.
Rolstoeltoegankelijkheid	Deels maar de opties worden bekeken.
Diefstal- en brandbeveiliging	JA, toegankelijkheid en beelden
Bliksembeveiliging	JA
Gsm-operatoren	Nee

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen (optioneel)

Zonnepanelen (en batterijen)	Nee, volgens de zonnekaart Vlaanderen is het gebouw ideaal gelegen voor zonnepanelen. Deze zijn momenteel echter niet voorzien.
Regenwateropvang	Nee
Dakisolatie	Nee
Groendak	Nee
Warmtepomp	Nee
Warmtenet	Nee
Windenergie	Nee
Aquathermie	Nee

Biodiversiteit

- Uilen: in de huidige uilenkast huizen kerkuilen.

Bouwfysische toestand

De Sint-Katharinakerk is in redelijke toestand. Er doet zich wel een vochtprobleem voor over de volledige nok van de daken. Dit moet zo snel mogelijk aangepakt worden, nadat er een architect/studiebureau aangesteld is voor de restauratie van de kerk.

Daarnaast is er op verschillende plaatsen een aantasting door de grote klopkever. Deze wordt gemonitord door Monumentenwacht. Eens de nokken hersteld zijn, zal dit ook een positieve impact hebben op de bestrijding van de grote klopkever.

Uit een vooronderzoek bleek verder dat er op middellange termijn werken aan de plafonds/zoldervloeren zullen moeten gebeuren om de stabiliteit te blijven garanderen.

De afgelopen jaren werden de volgende werken en onderzoeken uitgevoerd, waarvoor ook een premie werd bekomen:

- Behandeling van de klopkever:
 - Aanvraag premie: 15/04/2019
 - Goedkeuring: 30/07/2019
 - Uitbetaling: 08/09/2021
 - Erfgoedpremie

- Onderzoek van beelden en schilderijen:
 - Aanvraag premie: 14/12/2021
 - Goedkeuring: 15/02/2022
 - Uitbetaling: 21/03//2025
 - Onderzoekspremie

- Onderzoek van de gepleisterde muren:
 - Aanvraag premie: 27/12/2022
 - Goedkeuring: 06/03/2023
 - Uitbetaling: 04/03/25
 - Onderzoekspremie

Er zal nog een vooronderzoek ter uitbreiding ingepland worden, waarbij er analyses van het metselwerk en de houtstructuren zullen gebeuren.

- Stabiliteitsonderzoek van houtstructuren van plafonds en gordingen:
 - Aanvraag premie: 04/10/2023
 - Goedkeuring: 16/01/2024
 - Uitbetaling: 04/03/2025
 - Onderzoekspremie

- Onderzoek van het historisch torenuurwerk:
 - Aanvraag premie: 16/01/2024
 - Goedkeuring: 21/03/2024
 - Uitbetaling: 10/03/2025
 - Onderzoekspremie

- Schilderen van het buitenschrijnwerk:
 - o Aanvraag premie: 25/06/2024
 - o Goedkeuring: 23/09/2024
 - o Uitbetaling: 26/06/2025
 - o Erfgoedpremie

- Vervangen van houten balken boven de inkompoort
 - o Aanvraag premie: 20/11/2024
 - o Goedkeuring: 28/01/2025
 - o Uitbetaling: 20/08/2025
 - o Erfgoedpremie

Het gebouw heeft een goedgekeurd beheersplan en er wordt een onderhoudslogboek bijgehouden. Het gebouw is aangesloten bij Monumentenwacht.

De meest recente inspecties (voorjaar 2025) door Monumentenwacht omvatten een bouwkundige inspectie (rapport 20854/2025/B), voornamelijk rond de vochtproblemen aan het dak, een interieurinspectie (rapport 20854/2025/I) en de monitoring van de grote klopkever (rapport 20854/2025/AMB) die op verschillende plaatsen in de kerk aanwezig is.

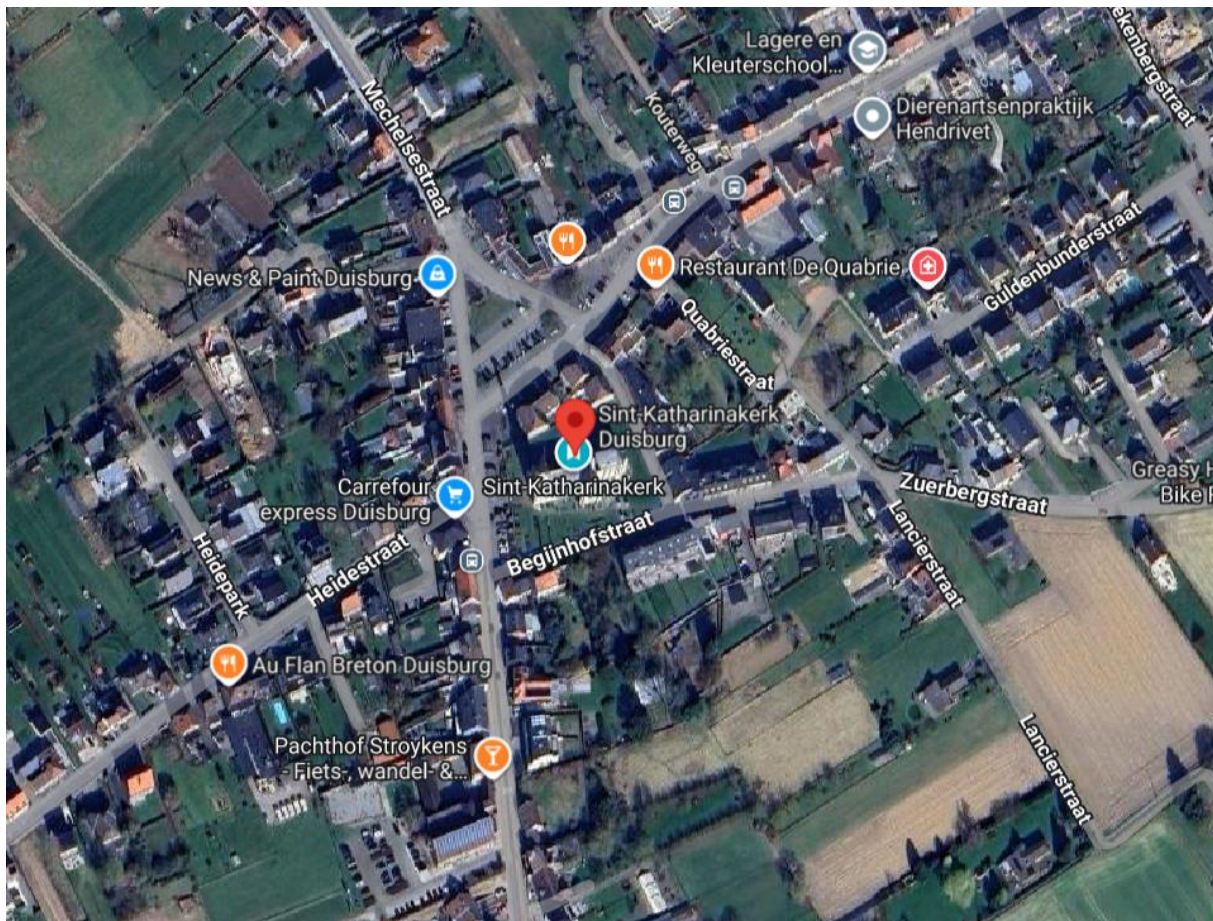
Financiële gegevens (optioneel)

- Geplande investeringen

Jaar	Werken aan de parochiekerk	Budget	Uitvoering
2026	Dakwerken aan de nokken	250.000 euro	2026

- Gewenste investeringen
 - o Stabiliteitswerken aan de plafonds/zoldervloeren
 - o In het vooronderzoek waarbij de gepleisterde muren onderzocht werden, zijn extra muurschilderingen ontdekt. Extra vrijleggingen en conservering van wat vrijgelegd werd, zijn gewenst.

2.4.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Een strategisch vastgoedplan voor alle gebouwen van de gemeente, is in opmaak.

De kerk is in het centrum van Duisburg gelegen. Tegenover de kerk is er een buurtwinkel en iets verderop een bakker.

De kleuter- en lagere school van Duisburg ligt kortbij de kerk.

Recreatie

Er loopt een ruiternetwerk langs de Kerkplaats. Knooppunt 39 ligt even verderop in de straat.

De kerk ligt aan het wandelknooppuntennetwerk en aan het fietsknooppuntennetwerk.

Er bevindt zich een halte van De Lijn voor de kerk. Een laadpunt voor een elektrische auto bevindt zich even verderop. Voor auto's is er ruim parking in de omgeving voorzien.

Pachthof Stroykens, fiets-, wandel- en dorpscafé ligt kortbij de kerk.

2.4.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De kerk vervult nog steeds haar oorspronkelijke functie en wordt gebruikt voor de katholieke erediensten, en daarnaast gedeeld met andere religies. (Lutheraanse kerk van Brussel, Anglicaanse kerk in Tervuren). De kerk is lid van de 'Open Kerken'-organisatie, zodat het gebouw dagelijks open is en toegankelijk voor bezinningsmomenten en voor geïnteresseerde bezoekers. De Sint-Annaschool bezoekt de kerk voor schoolbijeenkomsten zoals bezinning, vieringen rond de hoogdagen in de kerk. De kerk heeft ook een

multicultureel gebruik voor orgelconcerten, concerten van klassiek muziek tot zangconcerten wegens zijn uitzonderlijke akoestiek. Na de concerten zijn er meestal recepties in de kerk. Door zijn specifiek interieur worden jaarlijks tentoonstellingen georganiseerd. Op aanvraag worden er geleide bezoeken georganiseerd voor scholen en door gidsenbonden met toegang tot de zoldering van het koor en klokkentoren.

Enkele verslagen van zulke evenementen zijn te lezen en te bekijken via <https://www.kerknet.be/parochiefederatie-tervuren/informatie/sint-katharina-duisburg> .

2.5. Sint-Jozefkerk in Moorsel

2.5.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Sint-Jozef

Geografische ligging

- Moorselstraat 203, 3080 Tervuren
- Provincie: Vlaams-Brabant

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdом: Aartsbisdom Mechelen-Brussel
- Dekenaat of Regio: Pastorale regio Leuven
- Parochie: Parochie Sint-Jozef, Moorsel (Tervuren)

Eigenaar: Kerkfabriek Sint-Jozef, Moorsel

Bescherming(en)/vastgesteld

object Sint-Jozefkerk

vastgesteld bouwkundig erfgoed 08/10/2021

ID inventaris OE 300558

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/300558>

huidige functie: Kerk

2.5.2. Beschrijving

Via <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/300558> is een uitgebreid overzicht van het gebouw en de inhoud te vinden (onderstaande beschrijving is hierop gebaseerd). Via open kerken is ook heel wat info te vinden over de kerk:

<https://openchurches.eu/nl-eu/gebouwen/sint-jozef-tervuren> .

De parochiekerk van Moorsel is een neogotische zaalkerk gebouwd in 1905-1906 op initiatief en met geldelijke steun van de gebroeders Joseph en Albert Coosemans, twee plaatselijke herenboeren die daarmee tegemoet kwamen aan de verzuchtingen van de plaatselijke bevolking; om hun kerkelijke plichten te voldoen moesten de inwoners van Moorsel zich immers steeds naar Sterrebeek begeven.

Aanvankelijk werd een driebeukige kerk voorzien, maar uit financiële overwegingen werd uiteindelijk gekozen voor een eenvoudige zaalkerk; de eerste steen werd gelegd op 1 mei 1905 en de werken werden uitgevoerd door plaatselijke metsers; de inwijding gebeurde op 5 december 1906, de kadastrale registratie in 1907. Op 7 september 1907 werd Moorsel officieel een kapelanij van Sterrebeek, doch bij K.B. van 20 december overgeheveld naar Tervuren als kapelanij van de Sint-Jansparochie. Hoewel de kerk werd toegewijd aan Sint-Jozef naar één van de gebroeders Coosemans, genoot ook Sint-Cornelius een belangrijke verering, vandaar zijn beeld in de voorgevel en het zuidelijke altaar dat aan hem werd gewijd. Bij K.B. van 17 februari 1965 werd de kapelanij Moorsel een zelfstandige hulpparochie. Voortgaande op oude foto's was de kerk voorheen van de straat afgesloten door een ijzeren hek op een lage bakstenen muur met centraal een ijzeren hek tussen bakstenen pijlers; in 1970, ten tijde van pastoor Lauwers (1967-1979) werd de afsluiting verwijderd voor de inrichting van parkeergelegenheid; ook de linden voor de kerk en een deel van de pastorietuin werden hiervoor opgeofferd. Het smeedijzeren hek werd hergebruikt voor de afbakening van de Lourdesgrot.

De kerk liep schade op tijdens de Tweede Wereldoorlog, gevolgd door voorlopige herstellingen, die pas werden voltooid in 1965.

Ten gevolge van een studie werden in 1998 restauratiewerken aan de kerk uitgevoerd.

Interieur

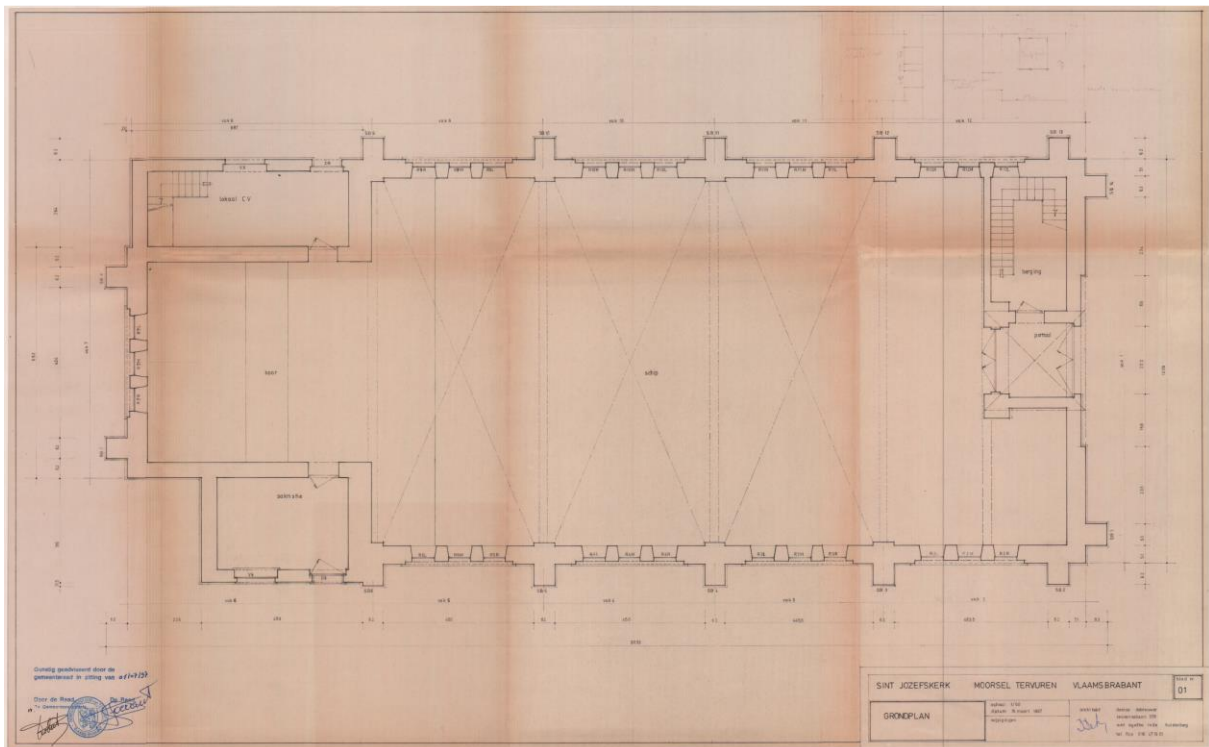
Het bepleisterde en beschilderde interieur heeft een ziende houten kap met trekijzers waarbij de spantbenen uitlopen op lisenen. In het koor werden bij de interieurrestauratie de oude sjabloontekeningen opnieuw aangebracht. Het schip is geplaveid met zwarte en witte tegels in ruitpatroon, het koor met natuurstenen tegels met stermotief. Een marmeren

gedenksteen achteraan in de kerk verwijst naar haar oprichters: 'HULDE AAN DE STICHTERS DER KERK. JOSEF EN ALBERT COOSEMANS 1906'. Het neogotische kerkmeubilair werd eveneens gefinancierd door de gebroeders Coosemans. De neogotisch uitgewerkte kruisweg (1907) daarentegen is een schenking van Theodoor en Constant Coosemans, neven van de bouwers, zie gedenkplaat. Het orgel dateert van 1911 en is van de hand van Jos Stevens (Duffel). De glasramen in het koor stellen de Heilige Familie voor, het glasraam in de westgevel werd in oktober 2004 geplaatst naar aanleiding van het 100-jarige bestaan 1905-2005 en is van de hand van Marc Verreydt evenals dat van Pater Grondelaers (2004).

Lourdesgrot

Tegen de oostelijke koorgevel en omgeven door een ijzeren hekje bevindt zich een met klimop begroeide Lourdesgrot van imitatierotswerk, volgens de literatuur uitgevoerd door de gebroeders Michiels uit Scherpenheuvel. Het beeld van Bernadette bevindt zich in de kerk. Het smeedijzeren hek voor de grot is afkomstig van aan de straat.

a) *Gebouw en architecturale mogelijkheden*

Grondplan gelijkvloers

- De kerk staat solitair op een verhard terrein met parkeergelegenheid rond.
- Het schip, koor, sacristie en verwarmingslokaal samen hebben een oppervlakte van circa 360 m².
- Aantal zitplaatsen: 250
- Compartimentering in deze kerk is moeilijker dan bij kerken met zijbeuken. Het betreft hier een zaalkerk. Het koor zou afgescheiden kunnen worden.
- Er werd nog geen bestemmingsprofiel opgemaakt voor de kerk.

Voorzieningen

Sanitair	JA
Verwarming	JA
Verlichting	JA
Keukenvoorzieningen	Nee
Audiosysteem	JA, ook ringleiding voor slechthorenden
Beeldscherm(en)	Nee
Rolstoeltoegankelijkheid	JA, aan de inkompoort werd er een hellend vlak voorzien. Het koor ligt wel hoger dan de rest van de kerk, zoals in veel kerken het geval is.
Diefstal- en brandbeveiliging	JA
Bliksembeveiliging	JA
Gsm-operatoren	Nee

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen (optioneel)

Zonnepanelen (en batterijen)	Nee, volgens de zonnekaart Vlaanderen is het gebouw ideaal gelegen voor zonnepanelen.
Regenwateropvang	Nee
Dakisolatie	Nee
Groendak	Nee
Warmtepomp	Nee
Warmtenet	Nee
Windenergie	Nee
Aquathermie	Nee

Biodiversiteit

Er zijn momenteel geen meldingen van uilen, vleermuizen of andere dieren in de kerk.

Bouwfysische toestand

De kerk is in een redelijke toestand. Ze werd in de jaren 1998-2002 gerestaureerd. Het dak dient wel hersteld te worden. Het bestek daarvoor is nog niet aanbesteed.

Financiële gegevens

- De werken aan het dak moeten uitgevoerd worden.

2.5.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk ligt ingebed in de deelgemeente Moorsel. In de onmiddellijke omgeving bevindt zich ook de parochiezaal, de gemeentelijke basisschool en de naschoolse kinderopvang. De kerk was van bij de bouw bedoeld om de kerkgangers uit de omgeving te bedienen.

Kortbij de kerk zijn er verschillende buitenruimtes voor de jeugd: Jokrimo en Jeugdhuis De Kaaf.

Recreatie

600 m ten zuiden van de kerk passeert het fietsknooppuntennetwerk. Aan de kerk zelf is er een wandelknooppunt gelegen.

Voor de kerk is er een bushalte. De bussen rijden langs de Moorselstraat. Naast de kerk is er een oplaadpunt voor elektrische voertuigen en heel wat parking.

2.5.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Plaats voor katholieke erediensten met een capaciteit van 250 gelovigen. Naast de uitvaarten zijn er nog maandelijkse erediensten, als dusdanig is de kerk een belangrijke

plaats voor de vele parochianen die niet in de mogelijkheid zijn om zich ver te verplaatsen naar een andere kerk.

De kerk wordt gebruikt voor de katholieke erediensten en wordt gedeeld, op zondag, met de Anglicaanse kerk. De kerk is ook deelnemer aan de 'Open Kerken'-actie.

De kerk heeft een multicultureel en multifunctioneel gebruik als o.a. toneelruimte, tentoonstellingen over de kerk alsook voor schilderijen (artiestentoer), concerten van muziekmaatschappijen en zanggroepen en het orkest van mijnheer Pleysier.

2.6. Onze-Lieve-Vrouw-ter-Nood kapel te Duisburg

2.6.1. Identificatie

Naam: Kapel Onze-Lieve-Vrouw ter Nood

Geografische ligging

- Hoek Bekestraat/Ijzerstraat, 3080 Duisburg
- Provincie: Vlaams-Brabant

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Aartsbisdom Mechelen-Brussel
- Dekenaat of Regio: Pastorale regio Leuven
- Parochie: Parochie Sint-Maria Magdalena, Eizer (Overijse). Hoewel de kapel op het grondgebied van Tervuren ligt, wordt zij 'bediend' door de parochie uit Overijse.

Eigenaar: lokaal bestuur Tervuren

Bescherming(en)/vastgesteld

Object Kapel Onze-Lieve-Vrouw ter nood
Vastgesteld bouwkundig erfgoed 08/10/2021
ID inventaris 40478

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/40478>

huidige functie: Kapel

Beschrijving

Via <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/40478> is een uitgebreid overzicht van het gebouw en de inhoud te vinden (onderstaande beschrijving is hierop gebaseerd).

De kapel, opgericht in 1726 en uitgebreid in 1779, is gelegen op een omhaagd (beuk) perceel vlak tegen de grens met Overijse en bereikbaar via een gekasseid pad.

Historiek

In 1635-1636 werd in het gehucht Eizer naar aanleiding van een pestepidemie een kleine houten kapel opgericht ter ere van Maria, vereerd als Onze-Lieve-Vrouw ten Node. Aangezien Sint-Rochus de patroon is die vereerd werd tegen besmettelijke ziekten, werd ook hij op deze plaats aanbeden. In 1726 werd de oude kapel vervangen door een nieuwe op initiatief van M. Willemaers, pastoor van Tervuren die eveneens het patronaat van de kapel bezat. In 1727 verleende de aartsbisschop Thomas Philippus toelating om er mis te lezen. Het ging toen om een kleine bakstenen kapel, rechthoekig met een driezijdige koorsluiting, afgedekt door een leien dak met een klokkentoren. Volgens archiefgegevens zou deze kapel al sinds het midden van de 18de eeuw bepleisterd zijn en omgeven door een haag, zoals ook is aangegeven op de Ferrariskaart van 1770-1778.

Wegens het toenemende aantal kerkgangers werd de bestaande kapel in 1779 vergroot door een breder rechthoekig volume tegen de noordzijde aan te bouwen. Hierdoor verkreeg de kapel haar huidige volume. Op 2 juni 1809 werd de kapel met haar bediening overgedragen aan het kerkbestuur van Duisburg. Op 2 april 1873 werd Eizer een zelfstandige parochie met een eigen pastoor die de opdracht kreeg een nieuwe kerk te bouwen.

De kapel vertoont duidelijk twee onderscheiden delen: de oude kapel met driezijdige sluiting van 1726 ten zuiden en de latere uitbreiding van 1779 ten noorden. Beide delen zijn afgedekt door een apart, iets in hoogte verspringend zadeldak (kunstleien) met boven de oude kapel een klokkentorentje bekroond door een kruis. De gevels zijn momenteel beraapt. De noordelijke puntgevel is voorzien van een rechthoekige deur die geflankeerd wordt door twee getraliede vensters met ijzeren roedeverdeling. De houten vleugel deur heeft een slotplaat en gleuf voor de offerandegiften. Bovenaan prijkt de jaarsteen 'ANNO 1726'. Slechts twee kleine rechthoekige vensters in elke zijgevel zorgen voor een spaarzame verlichting; de vensters zijn net als in de noordgevel getralied en voorzien van houten ramen met ijzeren roedeverdeling.

Het witgepleisterde *interieur* heeft een tongewelf boven de apsis en elders een vlak plafond met de Heilige Geest in reliëf. Rood-zwarte tegelvloer. Het 18de-eeuwse houten altaar heeft een marmerschildering, rococomotieven en Ionische zuilen waartussen een decor van kunstmatige rotsen. Het oorspronkelijke beeld van Sint-Rochus werd vervangen door een plaasteren kopie.

a) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Er werden vooralsnog geen plannen van de kapel gevonden.

De kapel bestaat uit één volume zonder afgescheiden delen. Via een mangat is er toegang tot de zolder. Er is echter geen veilige manier om deze te betreden.

Rond 1989 werd de kapel in eigen beheer door de gemeente volledig geschilderd, werd het dak gerepareerd en de dakruiter onderhouden. In 2004 waren er opnieuw werken nodig: de lekken in het dak werden hersteld, het pleisterwerk binnen hersteld en zowel buiten als binnen werd er geschilderd. In 2025 werd er een lek ter hoogte van een hoekkeper in het dak hersteld. Tussen 1984 en 1989 werden twee polychrome beelden gerenoveerd.

Het gebouw is in slechte toestand. In 2025 werd het door Monumentenwacht (23092/2025/B) geïnspecteerd en werden er, op advies van een stabiliteitsingenieur, scheurmeters geplaatst. De funderingen zitten ondiep en het gewicht van het dak duwt de muren open omdat er trekverbindingen ontbreken. Er zitten verschillende scheuren in de muren, zowel aan de buiten- als aan de binnenkant. Hierdoor zijn zowel de bepleistering aan de buitenkant als die aan het interieur beschadigd. De scheurmeters moeten uitwijzen hoe snel een restauratie nodig is. Het dak bestaat uit asbestleien die op termijn moeten vervangen worden. Het buitenschrijnwerk is in slechte staat. Het binnenklimaat is vochtig en muf.

Vooraleer de kapel opnieuw in gebruik kan genomen worden, zijn er grondige restauratiewerken nodig.

Voorzieningen

Sanitair	Nee
Verwarming	Nee
Verlichting	?
Keukenvoorzieningen	Nee
Audiosysteem	Nee
Beeldscherm(en)	Nee
Rolstoeltoegankelijkheid	Moeilijk
Diefstal- en brandbeveiliging	Nee
Bliksembeveiliging	Nee
Gsm-operatoren	Nee

Duurzaamheid: gebeurde ingrepen en kansen

Zonnepanelen (en batterijen)	Nee, volgens de zonnekaart Vlaanderen is het gebouw ideaal
-------------------------------------	--

	gelegen voor zonnepanelen. Het dak bestaat echter uit asbestleien die sowieso eerst gesaneerd moeten worden.
Regenwateropvang	Nee
Dakisolatie	Nee
Groendak	Nee
Warmtepomp	Nee
Warmtenet	Nee
Windenergie	Nee
Aquathermie	Nee

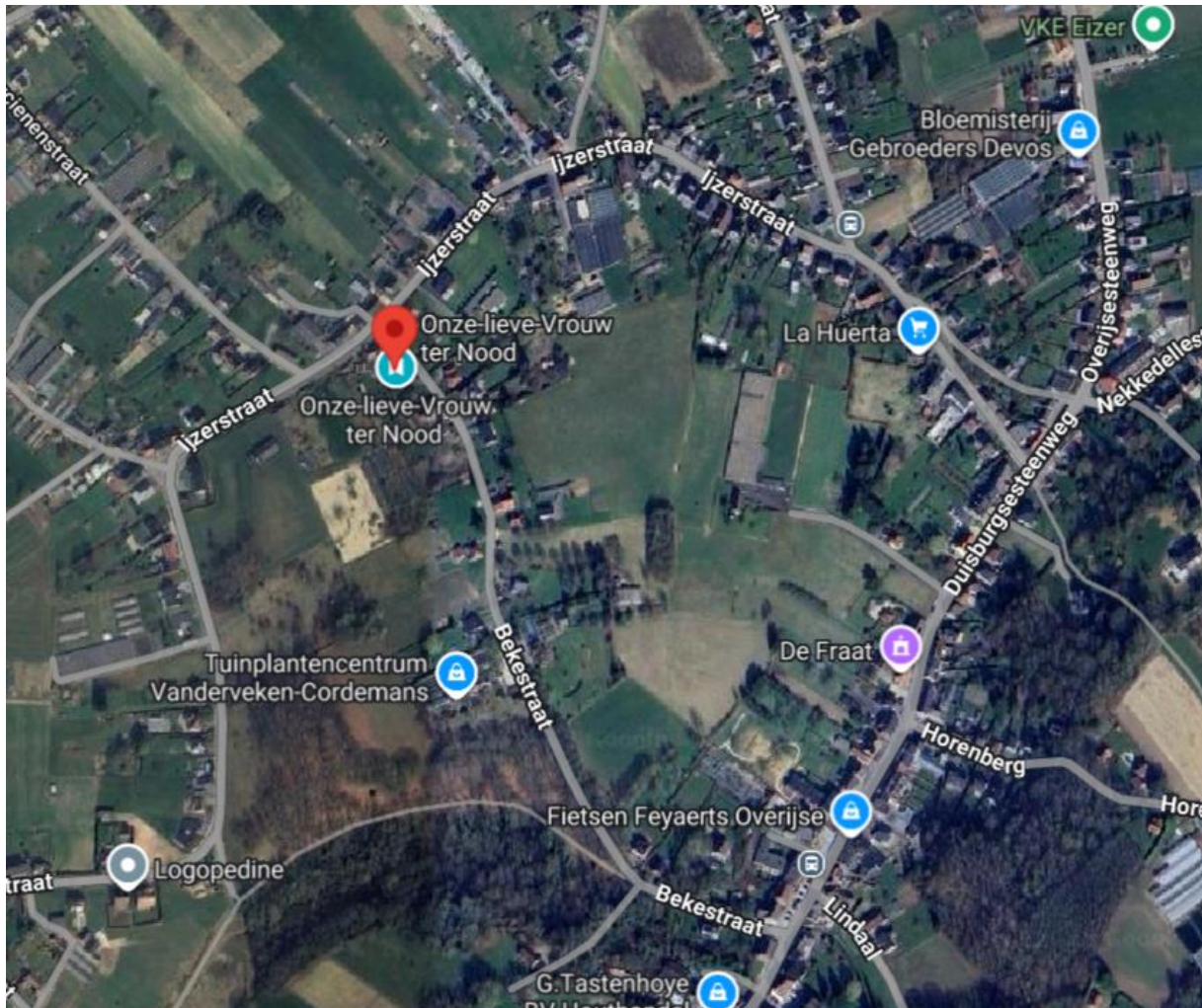
Biodiversiteit

Er is geen weet van uilen, vleermuizen of andere dieren.

Financiële gegevens (optioneel)

- Gewenste investeringen:
een grondige renovatie is nodig om de kapel te vrijwaren voor de toekomst.

2.6.2. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Een strategisch vastgoedplan van alle gebouwen van de gemeente, is in opmaak.

De kapel is zeer landelijk gelegen op de grens tussen Duisburg en Elzer.

Het wandelknooppuntennetwerk loopt langs de kapel. Het fietsknooppuntennetwerk passeert iets verderop, langs de Duisburgsesteenweg.

Op een paar 100 m afstand is er een laadpunt voor elektrisch laden gelegen.

De Lijn passeert langs de Ijzerstraat. Een busstop bevindt zich aan de Duisburgsesteenweg.

2.6.3. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De kapel is in slechte staat en wordt amper nog gebruikt.

Om ze te vrijwaren voor de toekomst, zijn stabiliteits- en grondige renovatiewerken nodig. De kapel heeft een aangenaam en interessant volume.

3.1. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie

Er werden nog geen bestemmingsprofielen opgemaakt voor de verschillende kerken in Tervuren.

Deelgemeente (en wijk)	Kerk	Toekomstvisie
Vosseme	Sint-Pauluskerk	<p>Parochiekerk - Eredienst Medegebruik Multifunctioneel gebruik</p> <p>Nadat de lopende restauratie afgerond is, zal er verder bekeken worden of de openstelling van de kerk voor andere toepassingen dan de eredienst, kan ontwikkeld worden (naast de reeds bestaande initiatieven). De opmaak van een bestemmingsprofiel kan hierbij helpen.</p>
Tervuren	Sint-Jan-Evangelistkerk	<p>Parochiekerk - Eredienst Medegebruik Multifunctioneel gebruik</p> <p>De opmaak van een bestemmingsprofiel kan helpen bij de verdere vormgeving van het multifunctioneel gebruik dat nu reeds aanwezig is in de kerk.</p>
Tervuren	Sint-Hubertuskapel	<p>De kapel is nog niet aan de eredienst onttrokken maar dit is op termijn wel de bedoeling.</p> <p>De plaatselijke gemeenschap en de gemeente brengen de mogelijke bestemmingen momenteel in kaart zodat een multifunctioneel gebruik in de toekomst mogelijk wordt. De opmaak van een bestemmingsprofiel kan</p>

		<p>hierbij helpen. Om ze terug in gebruik te kunnen nemen, moet (het interieur van) de kapel eerst gerestaureerd worden.</p>
Duisburg	Sint-Katharinakerk	<p>Parochiekerk - Eredienst Medegebruik Multifunctioneel gebruik</p> <p>De geplande aanpassing van het sanitair kadert in het voornemen om het gebouw multifunctioneler te kunnen inzetten, bv. voor recepties en andere evenementen. De opmaak van een bestemmingsprofiel kan hierbij helpen.</p>
Moorsel	Sint-Jozefkerk	<p>Parochiekerk - Eredienst Medegebruik Multifunctioneel gebruik</p> <p>De opmaak van een bestemmingsprofiel kan helpen bij het verder definiëren van nevenbestemmingen voor medegebruik en multifunctioneel gebruik.</p>
Duisburg	Kapel Onze-Lieve-Vrouw ter Nood	<p>Vooraleer nevenbestemmingen en multifunctioneel gebruik mogelijk zijn, moet de kapel grondig gerenoveerd worden.</p> <p>De opmaak van een bestemmingsprofiel kan helpen bij het verder definiëren van nevenbestemmingen voor medegebruik en multifunctioneel gebruik.</p>

3.2. Plan van aanpak: hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht

Het lokaal bestuur zal in samenspraak met het centraal kerkbestuur, per kerk een bestemmingsprofiel opmaken.

Bovendien worden de kerken en kapellen (in eigendom of erfpacht van de gemeente) meegenomen in het strategisch vastgoedplan dat momenteel in opmaak is voor alle gebouwen in eigendom van de gemeente.

Specifiek zullen andere stakeholders zoals heemkundige kringen, cultuurorganisaties, erfgoedpartners, ... betrokken worden.

BESLUIT

Alle betrokken partijen engageren zich om naar aanleiding van het jaarlijks overleg tussen het centraal kerkbestuur en de gemeente na te gaan of het plan nog actueel is en of wijzigingen noodzakelijk zijn. Indien wijzigingen nodig zijn, worden ze opgenomen in een addendum aan dit kerkenbeleidsplan na goedkeuring door de bisschop en door de gemeenteraad. Dit principe is toe te passen bij de start van elke nieuwe legislatuur. Volgens het Eredienstendecreet dat in werking treedt vanaf 1 januari 2025 moet elk kerkenbeleidsplan de eerste zes maand van elke nieuwe legislatuur vernieuwd of herbevestigd worden.